

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės
administracijos Ikimokyklinio ugdymo
skyriaus vedėjo
2025 m. d. įsakymu Nr.

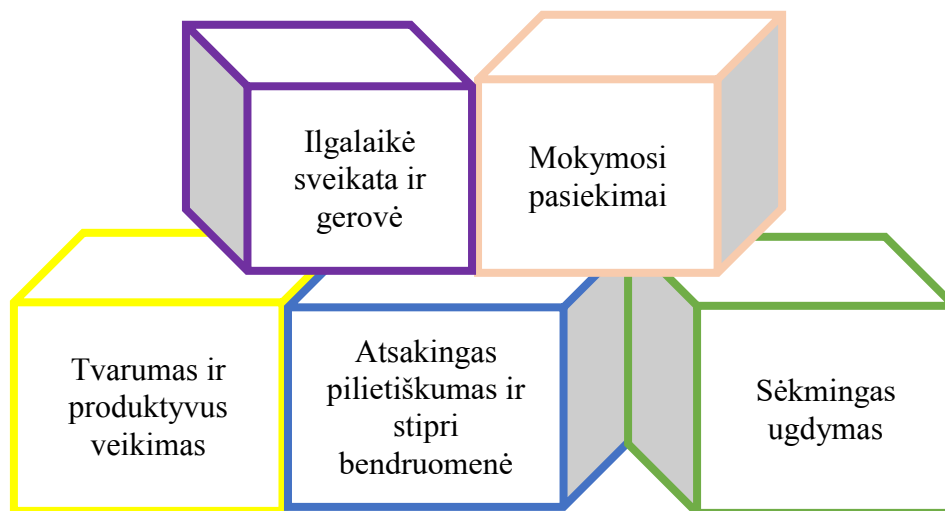
PATVIRTINTA

Vilniaus lopšelio-darželio „Vydūnėlis“
direktoriaus
2025 m. d. įsakymu Nr. V-.....

VILNIAUS LOPŠELIO-DARŽELIO „VYDŪNĖLIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Vilniaus lopšelyje-darželyje „Vydūnėlis“ (toliau – Mokykla) laikomasi nuostatos, jog sėkmingos ugdymo(si) patirtys ankstyvajame amžiuje gali turėti teigiamos įtakos tolimesnei vaiko ugdymo ir gyvenimo sėkmei apimant mokymosi visą gyvenimą konceptą. Rengiant Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programą vadovautasi Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2024). Mokykloje vaikai ugdomi valstybine lietuvių kalba. Mokykloje planuojant ir įgyvendinant ankstyvąjį ugdymą dėmesys kreipiamas į šiuos pagrindinius komponentus (Žr. 1 pav.):

1 pav. Mokyklos ankstyvojo ugdymo komponentai

Požiūris į vaiką yra nulemtas Mokyklos istorinio ir sociokultūrinio konteksto. Mokyklai suteiktas „Vydūnėlio“ vardas daro įtaką išgryninant esmines vaikų ugdymo(si) kryptis, kurios apima Vydūno puoselėtą sveiką gyvenseną, pagarbą sau ir aplinkiniams, meilę

tautai ir gamtai. Mokyklos mokytojų požiūris į vaiką atsispindi jų kasdienėse veiklose prioritetizuojant šias vaiko sampratas:

- 1) Vaikai yra linksmi, smalsūs, aktyvūs ir kompetentingi mokiniai;
- 2) Vaikai žaidžia, mokosi ir auga kartu su kitais įvairialypėje ir daugiakultūrinėje bendruomenėje.

Vaikai yra socialinės būtybės, todėl augdami ir vystydamiesi jie siekia užmegzti teigiamus ir prasmingus santykius su kitais žmonėmis. Kadangi Mokyklą lanko vaikai turintys skirtingą kilmę, poreikius ir pomėgius, jiems yra sudaromos galimybės žaisti, mokytis ir augti kartu su kitais, nepriklausomai nuo jų kilmės, amžiaus ir gebėjimų. Bendraudami su kitais rūpestingai ir pagarbiai, jie mokosi atsižvelgti į aplinkinių poreikius ir būti orientuoti į kitus. Vydūnėlio vaikai, įgyvendinant ugdymo procesą, bendrauja ir su platesne bendruomene (t. y. už Mokyklos ribų), kurioje gausu ir kultūros, ir kalbos, pažinimo.

Ugdymą(si) grindžiančios vertybės. Vaikas ugdomas ir ugdomi per visą buvimo Mokykloje dieną, atliepiant prigimtines vaiko galias, sudarant tam palankias sąlygas. Išskiriamos šios ugdymą(si) Mokykloje grindžiančios vertybės:

Vaiko orumas – vaiko autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.

Vaiko gerovė - vaiko gerovės pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrinę, socialinę bei fizinę aplinką.

Saviraiškos laisvė - kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas.

Lygiavertis dalyvavimas - sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymo(si) procese pašalinant ugdymosi kliūtis.

Lygiateisiškumas ir teisingumas - vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi.

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei - atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas - pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymas.

Kultūrinis tapatumas - pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save, kaip savo šalies kultūros dalyvį bei kūrėją ir priimti kitų kultūrinį savitumą.

Vaikų poreikiai. Mokykloje ugdomi 1,5 - 5 metų vaikai. Grupės formuojamos atsižvelgiant į vaikų amžių. Mokyklą lanko vaikai iš įvairiausių šeimų - gretas papildoma užsieniečiai, mokosi specialiųjų ugdymo(si) poreikių turintys vaikai. Vaikų mokymasis ir raida priklauso nuo jų santykių su kitais žmonėmis. Mokykloje laikomasi nuostatos, jog šilti ir teigiami santykiai su šeima, draugais, mokytojais ir bendruomenės žmonėmis suteikia vaikams saugią aplinką, kurioje jie gali tyrinėti ir mokytis. Tokia aplinka leidžia jiems vystytis ir augti dorais žmonėmis, kurie nori padėti ir prisidėti prie kitų gerovės. Visa ugdymo(si) programa orientuota į vaiką ir jo poreikių tenkinimą.

Žaidimo poreikis - kiekvienas vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais bei kitais grupėje ir lauke esančiais daiktais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Esant poreikiui į žaidybines situacijas įsitraukia suaugusieji, kurie padeda vaikams auginti žaidimo gebėjimus.

Saugumo poreikis - kuriama aplinka, kurioje kiekvienas vaikas galėtų jaustis saugiai: užmegzti artimą ryšį su juo besirūpinančiais suaugusiais žmonėmis bei vaikais.

Komunikavimo poreikis - vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus. Dalinamasi su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir neverbalinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.).

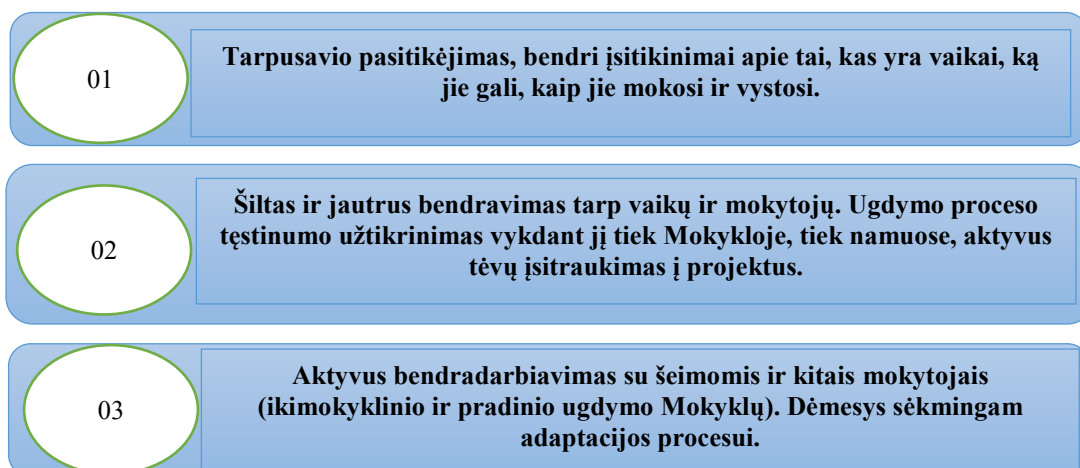
Pažinimo džiaugsmo poreikis - kuriamos sąlygos skatinančios vaikų smalsumą, įgalinančios vaikus tyrinėti aplinką visais savo pojūčiais. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį.

Draugysčių poreikis - jaustis priimamam, jausti bendrumą su kitais, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Kuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti ir veikti drauge.

Kūrybinės saviraiškos poreikis - kuriamos ir sudaromos sąlygos spontaniškoms, kryptingoms veikloms, kurios skatina atskleisti vaikų gabumus ir saviraišką.

Judėjimo poreikis - sudarytos palankios sąlygos vaikams laisvai ir nevaržomai judėti: laiptuoti, vaikščioti, šokinėti, ropoti, šliaužti, lipti aukštyn, karstytis. Mokytojai užtikrina, kad vaikas galėtų saugiai tenkinti savo judėjimo poreikį.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai. Mokyklos bendradarbiavimas su tėvais (globėjais) vyksta atliepiančių jų poreikius ir lūkesčius ir yra grindžiamas šiomis nuostatomis (Žr. 2 pav.):

2 pav. Mokyklos ir tėvų nuostatų dermė

Mokykloje, susitikimų ir pokalbių su tėvais (globėjais) metu, siekiama požiūrio į vaiką vienodumo bei ugdymo lūkesčių dermės. Darnus tėvų (globėjų) ir ugdytojų požiūris į vaiką ir jo asmenybės auginimo kryptis pateikiama žemiau esančiame paveiksle (Žr. 3 pav.).

Ikimokyklinis ugdymas mokykloje sudaro pagrindą tolesniems vaikų ugdymo etapams, kad jie pasiektų pageidaujamus ugdymo rezultatus ir būtų įgiję:

Mūsų vaikai taip pat turėtų būti:

kurie turi stiprų teisingumo jausmą, prisitaikantys ir atsparūs, pažįstantys save, įžvalgūs sprendimuose, savarankiškai mąstantys ir kritiškai bei efektyviai bendraujantys.

kurie sugeba efektyviai dirbti komandoje, rodo iniciatyvą, priima apskaičiuotą riziką, yra novatoriški ir siekia tobulumo.

kurie priima atsakomybę už savo mokymąsi, kurie klausia, mąsto ir atkakliai siekia mokytis visą gyvenimą.

kurie turi stiprią pilietinę sąmonę, yra atsakingi už savo šeimą, bendruomenę ir tautą bei aktyviai dalyvauja gerinant kitų žmonių gyvenimą.

3 pav. Tėvų (globėjų) ir ugdytojų požiūris į vaiką

Atsižvelgiant į tai, kad Mokyklos bendruomenė yra formuojama Mokykla programą peržiūrės, kiekvienais mokslo metais, o atnaujins ir teiks Steigėjo pritarimui kas 3 metus.

Regiono ypatumai. Mokykla yra įsikūrusi gana naujame Pilaitės rajone, tarp daugiabučių. Šalia yra ir kitos švietimo įstaigos (Pilaitės gimnazija, Vydūno progimnazija) su kuriomis Mokykla glaudžiai bendradarbiauja. Taip pat inicijuotas ir plėtojamas bendradarbiavimas su Pilaitės seniūnija bei policija vykdant vaikų edukacijas. Po Mokyklos atidarymo šventės siekiant ilgalaikių veiklų ir projektų įgyvendinimo pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su muzikos mokykla „Lyra”.

Mokyklos savitumas. Mokykloje vadovaujamosi Montessori ir Reggio Emilia pedagogikos tendencijomis. Tiek grupių, tiek ir bendros aplinkos kuriamos siekiant užtikrinti natūralų medžiagiškumą, gamtinių spalvų koloritą bei sukurti šiltą, jaukią namų aplinką menančią erdvę. Viena iš prioritetinių ugdymo krypčių Mokykloje vaikų socialinio-emocinio intelekto ugdymas, todėl ikimokyklinėse grupėse integruojama „Kimochis“ (daugiau informacijos - <https://www.kimochis.com/>) socialinių ir emocinių įgūdžių programa papildant ją muzikiniais elementais. Tokių veiklų metu vaikai mokosi būti empatiški, suprasti šalia esančius, skatinami kalbėti ir išreikšti savo vidinį pasaulį. Mokykloje yra įrengtas plaukimo baseinas.

Vienas iš veiksnių, padedančių mokytojams tobulėti – gerosios patirties sklaida, bendravimas ir bendradarbiavimas su kitomis institucijomis. Mokyklos socialinių partnerių tinklas nuolat plečiasi. Šiuo metu glaudžiai bendradarbiaujame su mokytojus ruošiančiomis aukštojo mokslo institucijomis, rajono Mokyklomis, kultūros ir meno centrais, gamtinio pažinimo centrais.

II. UGDYMO PRINCIPAI

Ugdymo principai prioritetizuoti Mokyklos bendruomenės ir pateikiami pagal tai kam skiriamas didžiausias dėmesys modeliuojant ugdymo turinį. Programoje išskiriami šie principai:

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas grindžiamas nuostata, kad kiekviena veikla, įskaitant kasdieninę rutiną, yra svarbi vaiko ugdymuisi ir patirties kaupimui. Ikimokyklinio ugdymo procese ugdymas(is) ir priežiūra vyksta darniai ir neatsiejamai, stiprinant vaiko kompetencijas įvairiose srityse. Net ir nesuplanuotos situacijos tampa prasmingomis ugdymo akimirkomis. Ilgalaikis, nuoseklus ir saugus emocinis ryšys su mokytoju sudaro prielaidas visapusiškai vaiko raidai.

Integralumo principas. Visapusiškas ugdymas, kai ugdymo turinys, veiklos ir aplinka yra derinama taip, kad skatintų holistinį – fizinį, socialinį, emocinį, pažintinį, kūrybinį ir dorovinį – vaiko vystymąsi. Vaikas mokosi ne atskirai pagal dalykus, o per visuminius patyrimus, susijusius su jo gyvenimo aplinka, poreikiais, interesais ir emocijomis.

Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas yra grindžiamas Vydūno trijų lygmenų žmogaus tobulėjimo koncepcija (sau, tautai, pasauliui). Padeda vaikams suprasti savo kultūrinę tapatybę platesniame kontekste, skatina domėtis savo kultūros šaknimis ir kartu suvokti save kaip pasaulio piliečius, kartu ugdant pagarbą kitoms tautoms.

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo turinys, metodai ir aplinka derinami prie vaiko amžiaus, individualių poreikių, patirties ir vystymosi tempo. Šis principas pabrėžia, kad ne vaikas turi prisitaikyti prie ugdymo, o ugdymas – prie vaiko, skatinant harmoningą ir visapusišką jo augimą. Vadovaujantis šiuo principu, ugdymas tampa ne standartizuotu procesu, o jautriu, lanksčiu ir individualizuotu vaiko asmenybės sklaidos palydėjimu.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Principas grindžiamas lygiaverte partneryste, kurioje mokytojas ne tik vadovauja, bet ir mokosi kartu su vaiku. Mokytojas stebi vaiką, išiklauso į jo idėjas, poreikius ir nuomonę, reaguoja į juos, skatindamas kūrybišką ir prasmingą veiklą. Vaiko iniciatyvos tampa ugdymosi pagrindu, o sprendimai priimami drauge, stiprinant vaiko savivertę ir atsakomybę. Tokia sąveika kuria pasitikėjimų grįstą santykį ir motyvuoja vaiką aktyviai dalyvauti ugdymo procese.

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykloje ugdymo filosofijoje šeima yra neatsiejama ugdymo proceso dalis, padedanti augti vaikui visapusiškai - dvasiškai, emociškai ir socialiai. Šeimos ir Mokyklos bendrystė grindžiama pasitikėjimu, atviru dialogu bei atsakomybe už vaiko gerovę ir raidą. Tėvai ir mokytojai veikia kaip vieninga bendruomenė, kurioje dalijamasi vertybėmis, patirtimis ir rūpesčiu. Kuriama aplinka, kurioje suaugusieji mokosi iš vaikų ir vieni iš kitų, stiprindami vaiko vidinį augimą bei santykį su pasauliu.

Įtraukties principas. Kuriama lanksti, atvira aplinka, kurioje kiekvienam vaikui sudaromos sąlygos visapusiškai dalyvauti ugdymo(si) procese, nepaisant jo individualių ugdymosi poreikių, gebėjimų, raidos ypatumų ar socialinės aplinkos, kad kiekvienas vaikas galėtų aktyviai įsitraukti, plėtoti savo stipriąsias puses ir augti visapusiškai, kad jis galėtų ugdytis savo tempu, patirtų sėkmę ir jaustųsi priimtas.

Kontekstualumo principas. Grindžiamas vaikui artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos, asmeninės patirties bei prasmingos veiklos dermėmis. Vaikų

ugdymas(is) organizuojamas estetiškai patraukliose, tyrinėjimui ir saviraiškai atvirose edukacinėse aplinkose, kurios skatina vaikų aktyvumą ir iniciatyvumą. Siekiama, kad ugdymosi procesas būtų aktualus, prasmingas ir atlieptų vaiko poreikius bei patirtis. Edukacinės erdvės kuriamos integruojant Montessori ir Reggio Emilia pedagogikos principus, akcentuojančius savarankišką mokymąsi per patirtį ir aplinkos estetiką.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Temai ir mokymosi procesui skiriama pakankamai laiko priimti, apmąstyti, susieti su patirtimi, emocijomis ir vertybėmis. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną momentą, skiria daugiau laiko tyrinėjimo ir kūrybos procesui, atradimo džiaugsmui. Lėtojo ugdymosi principu orientuojamasi į procesą, siekiama perteikiamo ugdymo turinio kokybės, o ne rezultato. Skatinamas gilesnis reflektavimas, daugiasluoksnis suvokimas, mokymosi motyvaciją ir vidinis ryšys su mokymosi turiniu.

Žaismės principas. Žaismės ugdymo principas remiantis Reggio Emilia ugdymo filosofija yra vienas iš kertinių šios pedagoginės krypties elementų. Žaismė kyla iš pačių vaikų interesų ir klausimų. Ugdytojas stebi vaikų žaidimus ir veiklas, atpažįsta, kas jiems svarbu, ir padeda plėtoti jų idėjas per tinkamą aplinką, medžiagas ir dialogą. Žaismę skatinanti aplinka – estetiška, įtraukianti, atvira tyrinėjimui ir kūrybai. Žaidžiant vaikai mokosi bendradarbiauti, dalintis idėjomis, spręsti konfliktus, išklausti kitus. Žaismė leidžia vaikui naudoti kalbą, piešinį, šokį, vaidybą, konstravimą ar net gamtos objektus saviraiškai ir tyrinėjimui. Kiekviena iš šių išraiškos formų laikoma lygiaverte mokymosi dalimi.

Mąstymo įgūdžių plėtojimo principas. Šis principas grindžiamas vaiko smalsumo, savarankiškumo ir patyriminio mokymosi skatinimu.

Reflektyvus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR REZULTATAI

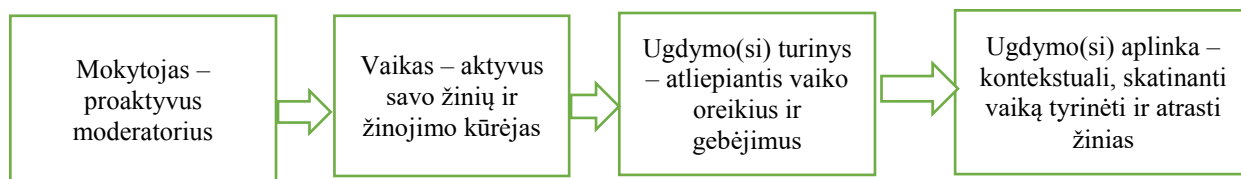
Ikimokyklinio ugdymo tikslas - atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius **tautiškumo, gamtiškumo, pagarbos ir sveikos gyvensenos principais** grindžiamus edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Modeliuoti ugdymo (-si) procesą taikant į vaiką orientuotas ir vaiko - mokytojo sąveika grindžiamas pedagogines strategijas.
2. Taikyti patirtinio mokymosi (mažų reiškinių, fenomenų tyrinėjimą, eksperimentavimo, problemų sprendimo, edukacinių ir pažintinių išvykų ir kt.) bei mokymosi žaidžiant metodus, pripažįstant žaidimą kaip neatsiejamą ugdymo dalį.
3. Kurti tikslingus, iššūkius ir provokacijas keliančius ugdymo(si) kontekstus, leidžiančius vaikams tyrinėti, eksperimentuoti ir skatinti jų kritinį mąstymą, problemų sprendimą, saviraišką bei bendradarbiavimą, įtraukiant gamtos tyrinėjimo veiklas.
4. Pasitelkti Vilniaus miestą kaip turtingą mokymosi aplinką, organizuojant vaikams pažintines, kūrybines ir patirtines veiklas įvairiose miesto erdvėse, skatinant jų smalsumą, saviraišką ir prasmingą mokymąsi per tiesioginę sąveiką su aplinka, bendradarbiaujant su Vilniaus miesto kultūros, mokslo, aplinkosaugos, sporto ir kitomis institucijomis.
5. Taikyti universalios dizaino mokymuisi prieigą, siekiant kiekvienam vaikui prieinamo ir sėkmingo ugdymo (-si) eliminuojant galimus ugdymo (-si) barjerus.
6. Siekiant kiekvieno vaiko mokymosi sėkmės ir asmeninės pažangos, sudaryti galimybę vaikams įvairiais būdais pademonstruoti daromą pažangą, nuolat fiksuojant ir renkant reikšmingus vaikų ugdymosi proceso bei pasiekimų įrodymus, analizuojant juos ir aptariant su tėvais (globėjais) bei kitais asmenimis, susijusiais su vaiko ugdymu.

Teorinė prieiga. Mokykloje remiamasi prielaida, jog ugdymo sėkmė priklauso nuo aplinkos, kuri užtikrina kiekvieno vaiko poreikių tenkinimą, emocinį saugumą ir savirealizacijos galimybes. Dėl šios priežasties pagrindine teorine prieiga pasirinkta sociokultūrinė teorija, kurios kūrėjas L. Vygotsky teigė, kad vaiko raida vyksta per socialinę sąveiką, bendravimą, bendradarbiavimą, kultūrinį kontekstą. Mokykloje modeliuojant ugdymo turinį didžiausias dėmesys skiriamas vaiko poreikių pažinimui ir mokytojo teikiamai paramai vaikui siekiant juos patenkinti. Ugdymo(si) procese fokusuojamasi į *aktyvų vaiko dalyvavimą* kuriant ir atrandant žinias bei formatuojant supratimą apie jį supantį pasaulį. *Edukacinė aplinka* remiantis minėta teorija suprantama kaip trečiasis ugdymo proceso dalyvis, kurioje informacinė medžiaga, instrukcijos, užduočių formos pritaikomos pagal kiekvieną vaiką. *Mokytojo vaidmuo* apima šiuos jo veiklos aspektus: ugdymo aplinkos kūrimas ir modeliavimas; iššūkių, kūrybišką problemų sprendimą skatinančių ugdymo(si) situacijų kūrimą; pagalbą ir pastoliavimą, siekiant, kad kiekvienas vaikas patirtų aukščiausią jam įmanomą pasiekti veiklos rezultatą. Mokyklos bendruomenei šios teorijos taikymas

praktikoje svarbus, nes ji leidžia suprasti, kaip bendravimas, bendradarbiavimas prisideda prie vaikų įsitraukimo ir aktyvaus dalyvavimo jų mokymo(si) procese (Žr. 4 pav.).

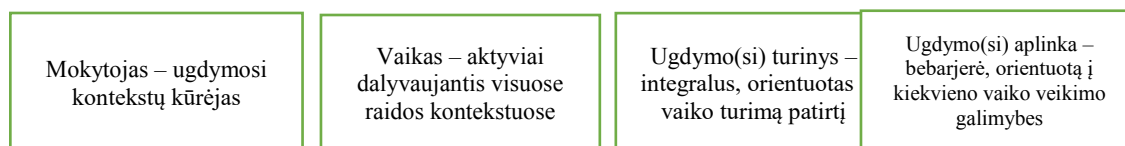

4 pav. Ugdymo(si) proceso įgyvendinimas remiantis sociokultūrine teorija

Ekologinių sistemų teorijos elementų taikymas Mokyklos ikimokyklinio ugdymo pedagogikoje svarbus, nes joje akcentuojama ne tik bendraamžių ar mokytojų, bet šeimos kaip drauge veikiančio ugdymo proceso dalyvio komponentai. Ekologinių sistemų teorinė prieiga pagrindžia Mokykloje vyraujančią holistinio požiūrio į vaiką sampratą ir yra orientuota į visuminį vaiko, kaip žmonijos bendruomenės nario ugdymą. Ekologinių sistemų teorija Mokyklos ugdymo praktikoje įgyvendinama taikant 5 integruotas sistemas:

- Mikrosistema: šeima, mokykla, bendraamžių grupė, kaimynystė ir vaikų auklėjimo aplinka;
- Mezosistema: vaiko namų ir mokyklos partnerystė;
- Egzosistema: išorinė aplinka, kuri tik netiesiogiai veikia vystymąsi (pvz., tėvų darbovietė);
- Makrosistema: platesnis kultūrinis kontekstas (Rytų ir Vakarų kultūra, nacionalinė ekonomika, politinė kultūra, subkultūra);
- Chronosistema: aplinkos įvykių ir pasikeitimų per gyvenimą pobūdis.

Šią teoriją Mokyklos praktikoje taikantys mokytojai pripažįsta, kad svarbu kurti palankią ir įtraukią mokymosi aplinką, kurioje atsižvelgiama į labai įvairią vaikų aplinką ir skirtingas patirtis (Žr. 5 pav.).

5 pav. Ugdymo(si) proceso įgyvendinimas remiantis ekologinių sistemų teorija

Teorinės prieigos ugdymo(si) praktikoje įgyvendinamos per dvi pedagogines sistemas: 1) Montessori metodikos elementų taikymą, kuomet mąstymas lavinamas per savarankišką veiklą, kruopščiai paruoštą aplinką ir konkrečias mokomąsias priemones, kurios leidžia vaikui pačiam atrasti sprendimus; 2) Reggio Emilia filosofijos elementų taikymą, kuomet akcentuojamas vaiko kaip aktyvaus tyrinėtojo vaidmuo - mąstymas vystomas per bendradarbiavimą, kūrybinę raišką ir refleksiją. Abi pedagoginės sistemos skatina giluminį, prasmingą mąstymą, kuris kyla iš vaiko asmeninės patirties, klausimų ir vidinės motyvacijos.

Ikimokyklinio ugdymo rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių (kasdienio gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, kalbinė raiška, estetiškas suvokimas, meninė raiška, kūrybiškumas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, gebėjimas žaisti, mokėjimas mokytis), kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį. Atsižvelgiant į ugdomas vaiko galias (pasitikintis, lanksčiai mąstantis, komunikabilus, kūrybingas, sėkmingai besimokantis, jautrus kultūrų įvairovei, besirūpinantis savimi ir kitais), pateikti pasiekimai sugrupuoti į stambesnius blokus ir aiškiai matomos sąsajos su penkiomis ugdymo(si) turinio sritimis (Žr. 6 pav.):

6 pav. Mokyklos konceptualus modelis

IV. UGDYMO TURINYS

Ugdymo(si) turinys ir procesas. Vaikų ugdomoji veikla yra vientisas procesas, grindžiamas kūrybine vaiko ir mokytojo sąveika, taikomi spontaniško ugdymo(si) būdai pasinaudojant ugdymo(si) procese susikuriančiomis situacijomis, emociškai palaikant vaikų iniciatyvas, parūpinant priemonių. Ugdymo(si) turinys apibrėžiamas kaip, tai ką siūlys vaikas ir ką siūlysiame vaikui, kad jis ugdytų(si) numatytas vertybines nuostatas, gebėjimus, įgytų būtiną gyvenimo patirtį. Įgyvendinant Ikimokyklinio ugdymo programą, ugdymo(si) turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų galių augimą. Kiekvienai vaiko galiai ugdyti priskirtos labiausiai ją atliepiančios pasiekimų sritys.

Įgyvendinant Ikimokyklinio ugdymo programą, ugdymo(si) turinys orientuotas į ikimokyklinio amžiaus vaikų galių augimą, sudarytas pagal pasiekimų sritis. Ugdymo(si) pasiekimų sritys išdėstytos pagal vaiko galias (**lanksčiai mąstantis, sėkmingai besimokantis, pasitikintis, besirūpinantis savimi ir kitais, komunikabilus, kūrybingas, jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei,**) ir siejamas su turinio sritimis, kuriose pateikiamos ugdymo(si) gairės atliepia Mokyklos savitumą: tautiškumą, pagarbą žmogui ir gamtai, sveiką gyvenimą.

Kiekvienoje ugdymo(si) pasiekimų sričių nurodoma vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai, ir ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos). Ugdymo(si) gairėse pateikiamos tik tam tikros galimos vaikų ugdymo(si) situacijos (spontaniškos, vaikų sumanytos veiklos, mokytojų inicijuojamos, pasiūlytos veiklos, veiksena). Mokytojas pasinaudodamas ugdymo gairėmis pats kuria ir įgyvendina ugdymo(si) turinį, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko ar vaikų grupės ugdymo(si) poreikius. Sudarant ugdymo(si) turinį siekiama integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas. Modeliuojant ugdymo(si) veiklas didelis dėmesys skiriamas gimtojo miesto pažinimui.

Ugdymo(si) gairėse pateikiamos tik tam tikros galimos vaikų ugdymo(si) situacijos (spontaniškos, vaikų sumanytos veiklos, mokytojų inicijuojamos, pasiūlytos veiklos, veiksena). Mokytojas pasinaudodamas ugdymo gairėmis pats kuria ir įgyvendina ugdymo(si) turinį, atsižvelgdamas į kiekvieno vaiko ar vaikų grupės ugdymo(si) poreikius. Sudarant ugdymo(si) turinį siekiama integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas.

VAIKO GALIA – BESIRŪPINANTIS SAVIMI IR KITAIS

Pasiekimų sritys	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Ugdymo(si) gairės:
Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	Vertybinė nuostata – domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam; Esminiai gebėjimai – esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo; <u>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf, psl. 2-3).</u>	• Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos vartoti reikėtų saikingai; • Girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, plečia žodyną; • Susipažindamas su maisto piramide, geba atpažinti dažniausiai vartojamus produktus; • Grupėje žaidžia vaidmeninius maisto gaminto žaidimus: gamina maistą, pasakoja apie jį, imituoja veiksmų seką; • Savarankiškai įsipila vandens į puodelį ar gertuvę; • Maistą ima pirštais ir šaukštu, stengiasi naudotis stalo įrankiais; • Su vaikišku peiliu stengiasi pasipjaustyti vaisių; • Grįžęs iš lauko ar prieš valgį plauna rankas; • Susipažįsta su higienos priemonėmis, jų paskirtimi bei naudojimu; • Laipsniškai išmoksta naudotis tualetu ir pasirūpinti higiena. • Po laisvo žaidimo susitvarko savo žaidimų vietą; • Po veiklos susideda priemonės ir susitvarko savo darbo vietą; • Laipsniškai išmoksta tvarkyti savo spintelę ir užtikrina tvarką joje; • Laipsniškai laikosi taisyklių Vilniaus m.

		viešosiose erdvėse ir ugdomosi gebėjimą saugiai pereiti gatvę.
Fizinis aktyvumas	Vertybinių nuostatų – noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus; Esminiai gebėjimai – tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas. <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amžiaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf, psl. 3-4).</i>	• Laipsniškai mokosi judėti erdvėje pagal nurodymą; • Imituodamas gyvūnus naudoja pagrindinius judesius; • Laipsniškai atkartoja rodomus judesius; • Geba eiti plačia linija; • Peržengia kliūtis kelyje nesilaikydamas; • Stovėdamas ant vienos kojos pakelia daiktą; • Meta, spiria kamuolį į taikinį; • Gauda kamuolį sulenkdamas alkūnes; • Rideną kamuolį aplink kliūtis; • Laipsniškai mokosi savarankiškai apsirengti, užsisegti užtrauktuką; • Kelia daiktą viena ranka, judindamas riešą; • Rideną kamuolį duota linija/aplink kliūtis; • Greitu tempu judėdamas geba pagauti draugą; • Laikosi saugaus atstumo fizinių veiklų metu; • Šoka rateliu; • Aktyviai juda tyrinėdamas Pilaite - vaikšto rajono gatvėmis, bėgioja miške, lipa į piliakalnį.
Savivoka ir savigarba	Vertybinių nuostatų – pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus; Esminiai gebėjimai – pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, Mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę; <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amžiaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf, psl. 6-7).</i>	• Įvardina ir parodo kūno dalis; • Tyrinėja savo kūno siunčiamus signalus (kada pavargo, kodėl ir pan.); • Atlieka atsipalaidavimo ir kvėpavimo pratimus, pajunta, kaip jie ramina kūną, emocijas ir mintis; • Laipsniškai mokosi įvairių kūno aktyvumo reguliavimo būdų; • Geba pasakyti lytį; • Žaidžia vaidmenų žaidimus; • Geba susiskirstyti į dvi komandas pagal lytį; • Žino savo vardą ir geba prisistatyti; • Išreiškia savo norus; • Laipsniškai įvardina mėgstamus žaislus, drabužius, veiklas; • Žaisdamas mokosi dalintis su kitais vaikais, palaukti savo eilės; • Laikosi grupės taisyklių; • Mokosi pakviesti draugą prisijungti prie žaidimo; • Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis; • Rodo prierašumą tėvams ir pasitikėjimą juo besirūpinančiais suaugusiaisiais grupėje; • Pasakoja apie savo šeimą; • Žino ir įvardija pagrindines Lietuvos valstybines šventes; • Vaikas pasakoja apie savo kasdienybę mieste: kur gyvena, lankosi, ką veikia.
Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais	Vertybinių nuostatų - nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais;	• Atpažįsta pamatęs juo besirūpinantį suaugusįjį; • Vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, prirėkus kreipiasi į jį pagalbos;

	Esminiai gebėjimai - pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems; <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą - https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amžiaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf, psl. 8-9).</i>	• Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas - atsiklausia, derasi, tariasi; • Inicijuoja pokalbius ir bendras veiklas su suaugusiuoju; • Kuria ir siūlo kitiems žaisti savo sugalvotus žaidimus ar veiklas; • Pasakoja apie rūpimas temas ar klausimus, klausia patarimo; • Moka atskirti tinkamą ir netinkamą prisilietimą; • Žino, kur gali kreiptis pagalbos, kai jį kalbina nepažįstamasis; • Be pažįstamo suaugusiojo nelydi ir nepadeda nepažįstamam asmeniui; • Moka įsitraukti į bendrą žaidimą, žaisti pakaitomis su tuo pačiu žaislu; • Supranta ir bando atpažinti kitų emocijas, atliepti jausmus; • Siūlo idėjas, derina visų norus, žino bendrus susitarimus; • Žaisdamas priima vaikus iš skirtingų socialinių, kultūrinių, kalbinių aplinkų; • Moka elgtis saugiai viešoje vietoje, klauso suaugusiojo, mandagiai elgiasi su nepažįstamaisiais, domisi visa aplinka.
--	---	--

VAIKO GALIA – JAUTRUS SOCIALINEI IR KULTŪRINEI ĮVAIROVEI

Pasiekimų sritys	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Ugdymo(si) gairės:
------------------	--	--------------------

Aplinkos pažinimas	Vertybinė nuostata – Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminiai gebėjimai: Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose. <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf, psl. 9-10).</i>	• Vaikas šypsosi, rodo pirštu, mojuoja ranka ar skleidžia garsus (pvz., „aaa“, „oho“), pamatęs pažįstamą žmogų ar mėgstamą žaislą. • Vaikas sustoja prie medžio, stebi vabzdį ar žolės judėjimą, atsisuka į skrendantį paukštį ir jį seka akimis. • Džiugiai šypsosi, kai pasirodo spalvingas paveikslėlis ar paragavus mėgstamo maisto suploja rankomis. • Pamatęs mokytoją, pasako jos vardą; žiūrėdamas į paveikslėlį įvardina ką mato: „šuo“, „mama“, „namas“. • Pats šukuojasi šukomis, valgo su šaukštu, muša į būgną ar varto knygelės puslapius. • Vaikas rodo pirštu į gėlę ar šuniuką, nuneša suaugusiajam mėgstamą knygelę, paglosto minkštą žaislą. • Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. • Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. • Vaikas, žiūrėdamas knygelę ar klausydamasis pasakojimo, pasako: „čia kita šventė“, „jie rengiasi kitaip“. • Aptardamas korteles ar pasakojimus pastebi: „čia kita kalba“. • Vaikas pasako: „čia mano namai“, „čia mano darželis“, „šito namo nebuvo“. • Pakelia šiukšlę ir įmeta į šiukšliadėžę, sulaisto augalą, pasako: „negrąžu laužyti“, kai kitas vaikas skriaudžia gamtos objektą. • Vaikas piešia savo šeimą ir pasakoja, ką jie veikia per šventes: „mes kepam pyragą“, „pas mus eglutė žaisliukais“. Kalba apie skirtumus: „mano močiutė kepa kugelį, o Jonukas sakė, kad jų šventė kitokia“. • Vaikas pasako: „gyvenu Antakalnyje“, „mano darželis prie parko“, „čia Gedimino pilis“.
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiams	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. Esminiai gebėjimai: Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	• Mokosi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdami į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. • Stato kaladėlių draugystės bokštą. • Dalinasi su draugu žaislais, pastebi ko trūksta kitam. • Pajaučia juos supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus. • Aptaria korteles, kuriose pavaizduoti skirtingi tautiniai drabužiai. • Aptaria korteles „Mano šeimos nariai – jaunas ir senas“. • Vaikas klausia: „Ar galiu pasiimti šitą žaislą?“, „Ar čia galima žaisti?“, ginčo metu sako: „paklauskim auklėtojos“. • Bando daryti tai, kas galbūt draudžiama, bet reaguoja į pastabą: sustoja, persvarsto elgesį.

	(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf, psl. 8-9)	• Vaikas sako: „Tu dabar, aš po to“, „aš paimsiu geltoną, tu – raudoną“. • Siūlo mainytis žaislais, ieško kompromiso: „mainomės, bet po to atiduosi“. • Kartu su draugais stato statinį, dėlioja dėlionę, kuria bendrą piešinį ar konstruoja bendrą objektą. • Sutinka su kitų siūlymu: „Gerai, žaiskim taip“, „tada darykim tavo būdu“. • Pasiūlo: „Balsuokim, kaip žaisim“. • Vaikas duoda kitam vaikui pieštuką, leidžia pažaisti su savo žaislu, pasako: „Imk, man nebereikia“. • Pasiūlo: „Paskolink man, aš tau duosiu savo mašinėlę“. • Pasiima žaislą laikinai ir vėliau grąžina, pasako: „Ačiū, atiduodu“. • Vaikas piešia piešinį draugui, padeda gaminti atviruką, atneša žaislą kaip dovaną ir pasako: „čia tau gimtadienio proga“. • Ginčo metu sako: „Susitarkim“, „Galim dalintis“, arba eina pas mokytoją: „Padėk, mes ginčijamės“. • Priima mokytojo siūlymą ir taikosi: „Gerai, darysim kaip sakė auklėtoja“. • Ryte atsisveikina su tėvais be ašarų, pats eina į grupę, mojuoja „ate“. • Ieško mokytojo, kai nori pasiguosti: „Man liūdna“, „Jonas mane nustumė“. • Dalyvauja pokalbyje su svečiu, atsako į klausimus, parodo savo darbelį. • Su mokytojo padėsinimu prisijungia prie veiklos su nauju žmogumi (pvz., edukatoriaus). • Kasdien renkasi žaisti su tuo pačiu vaiku ar keliais vaikais, kviečia juos kartu statyti, piešti ar kurti. • Pavadina juos vardais: „Mano draugas Tadas“, „aš su Egle visada piešiu“. • Pirmas prisijungia prie naujos veiklos, pasako: „Noriu pabandyti“, „aš dar to nedariau“. • Išbando naują žaidimą, medžiagą, priemonę ar rolę grupiniame žaidime. • Stebi svečią ar naują vaiką grupėje, neskuba bendrauti, bet jaučiasi saugiai šalia mokytojo. • Vaikas pasakoja apie savo šeimos narius: „mano mama dainuoja“, „mes su tėčiu statėm sniego senį“. • Piešia savo šeimą, rodo piešinį ir aiškina, ką jie veikia kartu. • Priena prie šeimos nuotraukos grupėje, pasako: „čia mano šeima“, „čia mano brolis“. • Varto „grupės medį“, ieško savęs ir draugų nuotraukose, sako: „čia mes“, „čia visi iš mūsų grupės“. • Sava kalba apie grupės vaikus: „mes su grupe ejom į kiemą“, „mes daržely draugai“. • Ieško mokytojo palaikymo, glaudžiasi, pasako:
--	---	--

		„noriu būti su tavim“, „nupiešiau tau“. • Kalba šiltai apie draugus: „aš draugauju su Matu“, „čia mano geriausia draugė“. • Kuria šeimos ar grupės medį: klijuoja nuotraukas, piešia narius, pasakoja apie juos. • Dalyvauja „šeimos dienoje“: atpažįsta atėjusius šeimos narius, džiaugiasi jų buvimu, kviečia kartu žaisti. • Žaidžia šeimos ar kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, pasakoja: „mes taip ir namie žaidžiam“. • Rodo į nuotraukas: „čia aš mažas“, „čia mūsų grupė“. • Apžiūrindamas „nuotraukų kampelį“, pasako: „čia mano brolis su manim“, „čia mes per Kalėdas“. • Pasitiki mokytojais atrasdamas ir tyrinėdamas Vilnių – išvykose, muziejuose, parkuose ir kt. Klausia, dalijasi mintimis, mokosi bendrauti su miesto gyventojais bei darbuotojais.
Emocijų suvokimas ir raiška	Vertybinė nuostata – domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminiai gebėjimai: Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. (Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl.4-5).	• Atpažįsta, įvardina paveikslėliuose pavaizduotas emocijas. • Įvertina ir pasako savo ar draugo savijautos priežastis; • Kartu su mokytoju reflektuodamas situacijas, supranta ir empatiškai reaguoja į kito jausmus. • Kartu su mokytoju skaito, varto ir aptaria knygas apie emocijas ir jausmus. • Kuria emocijų „termometrų“, piešinėliais iliustruotus jausmų dienoraščius. • Žaidžia režisūrinius, vaidmenų, naratyvinius žaidimus ir juos aptaria. • Suvaidina socialines situacijas ir jas aptaria. • Laisvai piešia ir šoka klausydamas muzikos, pasako, kokius jausmus ir nuotaikas sukelia klausomas muzikos kūrinys. • Drauge su mokytoju įrengia ramybės o kampelį, • Mokosi kvėpavimo pratimų ir kitų nusiramimo būdų, tinkamos pykčio išraiškos.
Savivoka ir savigarba	Vertybinė nuostata - pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminiai gebėjimai: Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, Mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę. (Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 6-7)	• Supranta save kaip unikali asmenį • Žiūrėdamas į veidrodį, piešia autoportretą, pozityviai komentuoja savo išvaizdą. • Piešia savo ir draugo portretą visu ūgiu, pozityviai priima ir komentuoja skirtingumus. • Kalbasi ir pozityviai vertina savo ir draugų išvaizdos skirtumus. • Kuria bendrus paveikslus su grupės draugas. (Aš ir bendruomenė) • Stebi savo augimą - matuoja ūgį ūgio matuokle. (Tyrinėju ir pažįstu aplinką) • Palygina anksčiau darytas nuotraukas lyg su dabartinėmis. • Palygina ankstesnių darbų ir piešinių su dabartiniais. (Kuriu ir išreiškiu) • Su mokytoju aptardamas anksčiau kurtus ir dabartinius piešinius, įsivertina savo pažangą.

		• Žaidžia judriuosius ir stalo žaidimus • Kuria šeimos medį. • Žino šeimos narių vardus, profesijas, pomėgius. • Piešia šeimos narių portretus, aptaria šeimos nuotraukas. • Atpažįsta svarbiausius Vilniaus statinius. Juos piešia, lipdo ir konstruoja. • Tyrinėja Vilniaus žemėlapius ir kuria savus. • Klausosi ir pats moka pasekti Lietuvių tautosakos kūrinius. • Pažįsta Lietuvos valstybės vėliavos spalvas, herbą ir himną. • Pažįsta Lietuvos valstybės žemėlapi, užpildo jį savo sukurtais miestais.
--	--	--

VAIKO GALIA – KOMUNIKABILUS

Pasiekimų sritys	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Ugdymo(si) gairės:
Savireguliacija ir savikontrolė	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminiai gebėjimai – Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti. (Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 6-7).	• Pasirenka dėlionės detales ir kantriai jas dėlioja į vietą, stengdamasis surasti tinkamą formą. • Užbaigia paveikslėlį, atpažindamas trūkstamą detalę ar figūrą, derindamas ją prie visumos. • Spalvindamas pasirenka tinkamas spalvas, stengiasi neišeiti už linijų ir ilgai išbūna veikloje. • Išlaiko susikaupimą žaisdamas stalo ar konstravimo žaidimą iki pabaigos, net jei užduotis ilgesnė. • Klausosi sekamos pasakos nuo pradžios iki galo, seka veikėjus ir pasako, kas jiems nutiko. • Po žaidimo sudeda žaislus į jų vietas, laikosi susitarimo tvarkytis kartu su grupės draugais. • Prieš valgį ar po lauko veiklos savarankiškai nueina nusiplauti rankas, laikosi asmens higienos įpročių. (<i>“Mūsų sveikata ir gerovė”</i>). • Veiklos metu išklauso kitus, išbūna užduotyje be blaškymosi ir stengiasi būti atidus. • Eina poroje su draugu tvarkingai, laikydamasis taisyklės nestumdyti ir neišsibėgioti. • Prieš veiklą pasiima reikalingas priemones ir atsakingai jomis naudojasi pagal paskirtį. • Kasdien pasisveikina su grupės draugais ir mokytoju pasirinktu būdu – šypsena, mostu ar žodžiu „labas“. • Prašydamas ar siūlydamas žaislą, sako „prašau“ ir „ačiū“, kai draugas pasidalija. • Kalbėdamas laukia savo eilės ir nepertraukia kitų, klausosi, ką jie sako. • Žaisdamas su kitais, kreipiasi vardu ir pasako komplimentą ar padėtinimą, pvz., „Tau puikiai sekasi!“. • Kai supyksta ar kas nepatinka, stengiasi pasakyti tai ramiai, be šaukimo ar pykčio. • Supykęs pasako, kas nepatiko, bet nešaukia ir nemuša – stengiasi kalbėtis ramiai. • Žaidimo metu, kai nepavyksta, giliai įkvepia,

		trumpam sustoja ir bando dar kartą. • Kai draugas atsitiktinai užgauna, pasako: „Man skauda“, bet nesistumdo atgal. • Įsiaudrinęs nueina į ramybės kampelį ar pasiima mėgstamą daiktą, kad nusiramintų. • Laukdamas savo eilės, stengiasi nusiraminti ir primena sau, kad visi turi palaukti. • Dalyvauja simbolinėje kelionėje grupėje – „keliauja“ po Vilniaus stoteles (Gedimino pilį, Bernardinų sodą, Katedros aikštę ir kt.).
Kalbų supratimas	Vertybinė nuostata – Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. Esminiai gebėjimai – Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus. (Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 14-15).	• Klausosi mokytojo pasakojimo ir gali papasakoti, kas nutiko pagrindiniam veikėjui. • Išklauso draugo pasakojimą ir pasako, ką jis veikė savaitgalį. • Reaguoja į mokytojo duodamas žodines instrukcijas – atlieka užduotį pagal nurodymus. • Žaisdamas vaidmenų žaidimą seka draugo žodžius ir tinkamai į juos atsako. • Grupinio pokalbio metu neskuba kalbėti – pirmiausia išklauso, ką sako kiti. • Piešia pasakos veikėją ir pasakoja, ką jis veikia ar jaučia. • Seka pasakojimą draugui naudodamas lėles ar kitus vaidybinius personažus. • Kuria trumpą istoriją pagal paveikslėlius ir ją papasakoja grupei. • Kartu su kitais vaidina pažįstamą pasaką, naudodamasis gestais, balsu ir judesiais. • Apibūdina savo piešinį ar sukurtą darbą – paaiškina, ką pavaizdavo ir kodėl. • Kuria „Mano istorija apie Vilnių“. Pasirenka po vieną Vilniaus objektą nuotrauką (Gedimino pilis, Katedra, Trijų kryžių kalnas ir kt.), pasakoja draugams ką apie jį žino arba ką matė su šeima, kas labiausiai paliko įspūdį ar įsiminė.
Santykiai su suaugusiaisiais bendraamžiais	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais. Esminiai gebėjimai: Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems. (Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 8-9).	• Kasdien sveikina su mokytoju pasirinktu būdu (rankos paspaudimu, apkabinimu, šypsena); • Žaidžia bendrus žaidimus su mokytoju ir grupės draugais, laikydamasis susitarimų; • Dalyvauja grupės veiklose naujoje aplinkoje (salėje, lauke, išvykoje) kartu su mokytoju; • Klausosi mokytojo sekamos pasakos, atsipalaidavęs sėdi šalia ar ant pagalvėlės; • Piešia mokytoją arba kuria apie jį pasakojimą, dalijasi savo jausmais apie buvimą kartu; • Klausosi pasakų apie draugystę, pagalbą, pagarbius santykius; • Mokosi grupės susitarimų per vaidybinius žaidimus; • Stebi mokytojo elgesį ir mėgdžioja tinkamus bendravimo būdus; • Dalyvauja diskusijose „kas gerai, o kas ne“; • Kuria kartu su mokytoju taisyklių plakatus ar simbolius; • Pasakoja apie savo piešinį ar dienos įspūdį; • Dalyvauja pokalbių ratelyje – atsako į klausimą „ką manai?“;

		• Kuria pasakas ar istorijas kartu su mokytoju ir draugais; • Vaidybiniuose žaidimuose įvardija, ką veikia personažai; • Vaidina situacijas ir komentuoja veiksmus bei jausmus; • Vaidybiniai žaidimai apie saugų bendravimą su nepažįstamais; • Pasakų ar istorijų aptarimas apie svetimų žmonių siūlymus; • Pokalbiai ratelyje – „ką daryčiau, jei...“ situacijos; • Kuriamos saugumo taisyklės su vaikų pagalba; • Piešinių kūrimas tema „saugus ir nesaugus elgesys“. • Dalyvauja bendrose veiklose, kur reikia padėti draugui ar veikti poroje; • Klausosi pasakų apie draugystę ir kitiškumą, jas aptaria; • Žaidžia „Draugo diena“ – renkasi vieną vaiką veiklai ar pasakojimui apie jį; • Piešia „aš ir mano draugas“ portretus, kalba apie skirtumus ir panašumus; • Vaidina situacijas, kuriose reikia suprasti ar priimti kitokį vaiką. • Vaidybiniai žaidimai „Kas būtų, jei...?“ su kasdienėmis situacijomis; • Aptaria pasakų veikėjų elgesį ir pasekmes kitiems; • Kuria emocijų veidukus – kaip jaučiasi draugas po vieno ar kito veiksmo; • Dalyvauja diskusijose ratelyje apie tai, kas džiugina, o kas liūdina kitus; • Žymi simboliais elgesio pasekmes („padėjau – draugas laimingas“ ir pan.). • Grupėje kartu su draugais ir mokytoju kuria bendrą „Vilniaus žemėlapi“ – dalinasi atsakomybėmis, padeda vieni kitiems klijuoti, piešti, diskutuoti, kokius objektus įtraukti. Mokosi išklausti kitų idėjas, tartis ir bendradarbiauti.
Kalbinė raiška	Vertybinių nuostatų – Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. Esminiai gebėjimai: Naudodamas žodines ir nežodines raškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, pasakoja, atpasakoja ir ištraukia į pokalbį ir jį plėtoja, kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą. (Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf, psl. 15-17).	• Dalyvauja vaidybiniuose žaidimuose, perteikdamas emocijas veido išraiška, gestais, intonacija; • Kuria pasakas ar istorijas su mimika ir kūno judesiais; • Žaidžia emocijų veidukų žaidimus – atspėk, ką jaučiu; • Dainuoja, deklamuoja, judesiu lydi ritmines daineles; • Piešia, kaip jaučiasi, ir pasakoja apie savo piešinį. • Dalyvauja pokalbių ratelyje – pasakoja apie savo dieną, įspūdžius; • Piešia „kaip jaučiuosi“ piešinius ir juos pristato; • Vaidina situacijas, kuriose įvardija, ką jaučia

		veikėjas ar jis pats; • Klausosi draugų pasakojimų ir papildomai dalinasi savo patirtimi; • Kuria trumpas istorijas ar pasakas iš savo gyvenimo. • Dalyvauja pokalbių ratelyje – atsako ir užduoda klausimus draugams; • Žaidžia žaidimą „Sakau – kartoju – pridėd“ istorijos kūrimui; • Kalbasi poromis apie matytą vaizdą/knygą/filmą ar patirtą įvykį; • Dalyvauja vaidmeniniuose žaidimuose, kuriuose reikia kalbėtis; • Klausosi pasakos ir aptaria ją su mokytoju bei draugais. • Kuria istorijas pagal paveikslėlius ar iliustracijas; • Dalyvauja žaidime „Sugalvok pabaigą pasakai“; • Kartu su mokytoju pasakoja istoriją sekant paveikslėlių seką; • Kuria istorijas apie savo piešinį ar mėgstamą žaislą; • Dalyvauja grupiniuose pasakojimų kūrimo žaidimuose („vienas pradeda – kitas tęsia“); • Kopijuoja žodžius nuo lentos, kortelių ar daiktų etikečių; • Dėlioja ir rašo savo vardą iš raidžių kortelių ar smėlio lentelėje; • Atpažįsta ir apibraukia savo vardą tarp kitų vardų; • Kuria vardines korteles ar žymi savo darbus užrašų; • Žaidžia žaidimus „Surask ir užrašyk žodį“ aplinkoje; • Klausio pasakojimo ar žiūri nuotraukas apie Vilnių, aptaria žinomus objektus (Gedimino pilį, Katedrą, Trijų Kryžių kalną), apibūdina, ką mato. Kuria trumpus sakinius ar pasakojimą „Ką pamąčiau Vilniuje“ pagal iliustracijas.
--	--	--

VAIKO GALIA – KŪRYBINGAS

Pasiekimų sritys	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Ugdymo(si) gairės:
TYRINĖJIMAS	Vertybinė nuostata – domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. Esminiai gebėjimai: aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė. (Nuoroda į pasiekimų aprašą - https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-	• Žaidžia su savo atspindžiu veidrodyje tyrinėja emocijas ir veido išraiškas. • Lipdo iš molio kuria savo rankos/kojos antspaudus. • Kuria kūno dalių žemėlapius piešdamas ar klijuodamas lipdukus ant „savo“ kūno kontūro, kuriuos mokytoja ar draugai apibrėžia ant didelio popieriaus lapo. • Žaidžia judėjimo žaidimus, stebi kaip juda skirtingos kūno dalys (pvz., tik pirštai, tik pečiai). • Žaidžia laisvą žaidimą („parduotuvė“, „gydytojas“, „šeima“).

	content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl.24-25)	- Grupiniai meno projektai: kartu tapo, skaito, lipdo. - Interviu žaidimas: klausinédamas apie draugo mėgstamas veiklas labiau pažįsta draugą. - Dalyvaudamas "draugystės rato" diskusijose: dalinasi apie pagalbą, dalijimasi, rūpestį. - Išbando skirtingų pasaulio šalių meno technikas (pvz., aborigenų taškinė tapyba, afrikietiškos kaukės). - Susipažįsta su skirtingų kultūrų knygomis, pasakomis, muzika. - Mokosi tradicinių žaidimų iš įvairių tautų (pvz., indėnų, inuitų, lietuvių liaudies žaidimai). - Tyrinédamas Vilniaus miesto parkus renka: lapus, akmenukus, kuria pojūčių žaidimą, naudodamas didelę dėžę. - Mini sodo kūrimas: sodindamas ir laistydamas stebi augimą. - Dalyvaudamas Vilniaus miesto stebėjimo žygiuose: stebi, kas keičiasi skirtingais metų laikais. - Kuria šešėlių žaidimus su gamtinėmis medžiagomis (pvz., lapai, šakelės po saulės šviesa). - Kuria tyrinėjimo kampilį naudodamas didinamąjį stiklą, sėklas, akmenukus. - Atlieka eksperimentą su vandeniu: plūduriuoja ar skęsta? - Kuria klausimų lentelę užrašydamas ar keldamas įvairius klausimus, kuriuos nori iširti, pavyzdžiui, „kaip manote, kas nutiks jei sumaišysime aliejų su vandeniu?“ ir pan.. - Pildo stebėjimo lapus: ką pamačiau, užuodžiau, paliečiau. - Pokalbių ratas: dalinasi įspūdžiais, kas labiausiai patiko, kas nustebino, ką atrado? „Minties žemėlapiai“: kuria piešinį ar schemą, kaip supranta tyrinėtą reiškinių. - Kuria šešėlių teatrą išgyventų patirčių inscenizacija (pvz., pastatyti spektaklį apie medžių šešėlius). - Fotoreportažas: fotografuodamas savo veiklą, vėliau analizuoja ir aptaria, kas buvo įdomiausia.
GEBĖJIMAS ŽAISTI	Vertybinė nuostata – nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas žaidimo kultūrą. Esminiai gebėjimai: individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių. (Nuoroda į pasiekimų aprašą - https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl.26-27)	- Matydamas padėtas dėlionės ant stalo susidomi ir pats ištraukia į jų dėliojimą. - Kuria bendrą piešinį su draugais kai kiekvienas vaikas prisideda prie bendro kūrinio. - Vaikai drauge kuria miestą, zoologijos sodą, parką. - Žaisdamas vaidybinius žaidimus su erdvės įkūrimu kai reikia sukurti parduotuvę, kavinę, ligoninę, Gedimino pilį ar stovyklavietę. Vaikai patys išdėsto baldus, dekoracijas. - Žaisdamas vaidmenų žaidimus: „Gydytojas ir pacientas“, „Pardavėjas ir pirkėjas“, „Mokytoja ir mokiniai“, „Šeima“... Vaikai pasidalina vaidmenimis ir turi veikti pagal bendrą žaidimo scenarijų. - Žaisdamas improvizacijos žaidimus:

		„Keliamume į džungles“, „Į povandeninį pasaulį“, „Į dinosauro šalį“. Vaikai kuria nuotykių seką: kas nutiko pirmiausia, ką sutiko, ką patyrė ir t.t. • Kurdamas sekos žemėlapius: Iš pradžių nupiešia paveikslėlių seriją (pvz., „mano nuotykis“), o vėliau pagal ją pasakoja istoriją. • Žaisdamas „Statybininkų žaidimą“. Vaikai stato bokštą paeiliui – kiekvienas vaikas prideda po vieną kaladėlę. • Žaisdamas judriuosius žaidimus „Statulos“, „Gaudynės“, „Estafetės“, kamuolio perdavimas. • Žaisdamas „Namus“, „Parduotuvę“, „Gydytojus“ – mokosi laikytis sutartų taisyklių bei vaidmenų. • Kurdamas istorijas su taisyklėmis, pvz.: Kiekvienas vaikas tęsia istoriją po vieną žodį/sakinį. • Kuria bendrą statinį ar Vilniaus miestą iš kaladėlių, lego ar kitų priemonių. • Žaisdamas vaidmenų žaidimus, įsivaizduojant save Vilniaus miesto gyventoju iš skirtingų laikotarpių – įsivaizduoja save pirkliu, amatininku, dvarininku ar kunigaikščiu.
MENINĖ RAIŠKA	Vertybinių nuostatų – domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Esminiai gebėjimai: pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti. (Nuoroda į pasiekimų aprašą - https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl.18-22)	• Meno stotelių diena: grupėje įrengiamos kelios „meno stotelės“ (piešimas, lipdymas, šokis, muzikavimas instrumentais). Vaikščiodamas po stoteles išbando skirtingas meno kalbas. • Naudodamas gamtines medžiagas kuria skulptūras iš akmenukų, šakelių, lapų. • Judėdamas pagal skirtingą muziką, išreiškia įvairias emocijas šoku. • Pasigamindamas širmą, pasakoja istorijas su lėlytėmis, žaidžia lėlių teatrą. • Laisva tapyba: pasirinkdamas įvairias priemones: spalvotus pieštukus, kreideles, dažus, kuria „Kaip jaučiasi jo širdis?“. • Kurdamas istoriją, naudoja įvairius muzikos instrumentus, kuriais praturtina skaitomą istoriją ar pasaką. • Lietaus/audros sukūrimas: stebėdamas mokytoją atkartoja įvairius judesius ir kuria lietaus garsą. • Kiekvieną dieną išbandydamas vis skirtingą meninę veiklą reflektuoja, įvardina, kas patiko labiausiai, o kas mažiau. • „Meno šviesoforas“: po veiklos įsivertindamas parodo kortelę, raudona – nepatiko, geltona – patiko, o žalia - labai patiko norėčiau pakartoti dar kartą. • Pasirenka, jam labiausiai patinkantį muzikos instrumentą, kuriuo bando groti ryto rato metu. • Turėdamas įvairių spalvų kortelių keliauja į lauką ieškodamas joms spalvų atitikmenų. • Iškirpdamas įvairių formų lapelius juos klijuoja ir bando sukurti koliažą. • Stebėdamas įvairias rodomas formas, jas bando nupiešti ore ar ant lapo. • Keliaudamas į Vilniaus paveikslų galeriją stebi įvairius meno kūrinius, išreiškia savo nuomonę.

ESTETINIS SUVOKIMAS	Vertybinė nuostata- domisi, gėrėti, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka. Esminiai gebėjimai- atpažinti įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoti į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu, aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba. (Nuoroda į pasiekimų aprašą - https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl.17-18)	• Spalvų stebėjimas gamtoje: išeidamas į kiemą ar parką, ieško panašių spalvų, gali turėti spalvų korteles. • Gražiausias metų laikas - meninis projektas: aptardamas metų laikus kuria, kuris metų laikas gražiausias. • Kultūrinių raštų pažinimas ir kūrimas: kuria tautinius raštus, stebėdamas tautinius kostiumus ar juostas. • Muzikos klausymas ir piešimas: išgirdęs įvairią muziką (ramią, linksmą, liūdną) piešia tai, ką jaučia. • Smėlio arba gamtos mandalos: kuria mandalas lauke ar grupėje iš smėlio, akmenukų, lapų, gėlių, dėlioja įvairias sekas. • Šviesos ir šešėlių žaidimai: naudojant prožektorius ir įvairius daiktus, kuria šešėlių paveikslus, stebi, kaip keičiasi formos, nuotaika. • Kūrybos paroda grupėje: džiaugiasi ne tik savo, bet ir draugo kūryba. • „Pasveikink draugo darbą”: mokomės įvertinti kitų kūrybą ir ją džiaugtis. • Sukurdamas įvairius atvirukus/paveikslus juos dovanoja gatvės praeiviams. • Keliaudamas į Vilniaus senamiestį aplanko Šv. Onos bažnyčią, stebi kaip atrodo gotikos stilius, aiškinasi, kas jam būdinga.
------------------------	---	--

VAIKO GALIA – LANKSČIAI MAŠTANTIS

Pasiekimų sritys	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Ugdymo(si) gairės:
Skaitmeninis sumanumas	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. Esminiai gebėjimai: Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas. (Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 12-13).	• Atpažinti išpajamuosius ženklus ekrane, kurių spausti negalima, naudojasi tik tomis programėlėmis, kuriomis leidžia naudotis mokytojas. • Piešia žemėlapius, kuriuose reikia nuvesti personažą (pvz., meškutę iki medaus). Įveda ir rodyklių dėliojimą. • Žaidžia mokomuosius žaidimus, kuriuos parenka mokytojas – susipažįsta su raidėmis, skaičiais, formomis. • Žaidžia porinius žaidimus prie išmaniosios lentos - vienas renkasi paveikslėlį, kitas foną ir t.t. • Naudojasi “išmaniuoju rašikliu“, kad galėtų pavaizduoti tai, ką stebėjo (pvz.: gyvūno pėdsakai, krentanti snaigė). • Rengia skaitmeninę parodą. Savo piešinius ar darbelius „eksponuoja“ skaitmeninėje galerijoje – klasės lentoje ar projekte („Paroda mano draugams“). • Kuria savo pasaką, naudodamas piešinius, nuotraukas ir garsus. • Saugiai naudojasi ekranais - “ekrano šviesoforas”. Mokytojas parodo raudoną kortelę - visi nūsūsuka nuo išmaniosios lentos ir ima daryti mankštą. Kai mokytoja parodo žalią - atsisuka. • Mokysis duoti ir priimti iš draugo pateiktus komandų rinkinius (pvz.: “Ženk tris žingsnius į priekį. Pasuk į kairę. Paimk obuolį.“).

		• Naudojasi 3D aplikacijomis ar kitomis išmaniosiomis programomis. • Tyrinėja virtualų sodą - stebi kaip gamta atrodo iš arčiau, lygina su tuo, ką stebėjo lauke. • Klausosi virtualių pasakų (mokytojo parinktų interaktyvių pasakų). Atsako į klausimus: kuris personažas labiausiai patiko? Kas buvo liūdna, linksma, netikėta? Dalinasi savo nuomone apie personažų poelgius – ar taip elgėsi ir aš? Inscenizuoja išklaustą pasaką draugams, naudodamas lėles, dekoracijas.
Matematinis mąstymas	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai: Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį. <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 11-12).</i>	• Išsitraukia kortelę su skaičiumi ir tokio pat skaičiaus ieško grupėje ar lauke (gali ieškoti ir suskaičiuoti pvz., 3 medžiai). • Rodo skaičių pirštais, o kiti vaikai parodo tiek pat daiktų (kaladėlių, pieštukų ir kt.) • Ieško tokių pat figūrų, jas suskaičiuoja. • Ieško aplink save įvairių formų ir figūrų (Ką matai apvalaus? - laikrodį.). • Konstruoja miestą iš spalvoto popieriaus figūrų (namai iš kvadratų, stogai trikampiai ir kt.) • Įdedant rankas į dėžę, ir nematant kas viduje, liečiant bandoma pajauti kokia figūra slepiasi dėžėje. • Paima saują daiktų (pvz., kaladėlių) skaičiuoja garsiai, pasako: „Turiu 5 kaladėles“. Kiti vaikai turi pamėginti paimti daugiau ar mažiau ir tai įvardinti. • Lygina virvutės, pagaliuko ar juostelės ilgį, ieško ilgiausios ar trumpiausios. • Lygina skirtingų daiktų ar produktų svorį, laikydami rankose tikrina kas sunkesnis, kas lengvesnis ar abu vienodai sveria. • Dėlioja sagas, kaladėles, akmenėlius pagal spalvą, dydį, formą, grupes. • Klįjuoja traukinio vagonus su skaičiais, juos sudėlioja teisinga tvarka, pasunkina užduotį - sudėjęs vagonus, praleidžia tam tikrus skaičius, kad kiti vaikai rastų, kokio skaičiaus trūksta. • Mokosi rodyklių kryptis (juda į tą pusę, į kurią nurodo rodyklė). • Skaičiuoja kiek ir kokių skirtingų figūrų galima rasti darželio kieme ar už jo ribų.
Kūrybiškumas	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. Esminiai gebėjimai: Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais. <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 22-23).</i>	• Sugalvoja ir stato įvairius tiltus ar kelius, kad padėtų žaisliukui (pvz., meškiukui) persikelti per „upę“, naudodamas kaladėles, siūlus, akmenukus, lapus. • Klausosi muzikos (klasikinės, džiazo) ir piešia tai, ką jaučia arba kokias emocijas muzika jam sukelia. („Mūsų sveikata ir gerovė“) • Išsitraukia tris paveikslėlius ir pagal juos sukuria trumpą istoriją, kurią gali papasakoti arba pavaizduoti piešinyje. • Piešia gyvūnus (ar klįjuoja skirtingas gyvūnų kūno dalis), kurie atrodo visai kitaip (pvz.: dramblių su paukščio sparnais, gyvatę su ragais ir t.t.). • Kuria įvairius dalykus iš antrinių žaliavų (tualetinio popieriaus ritinėlių, dėžių, kamštelių), pavyzdžiui: raketą, pastatus, ežerus ir t.t. • Eksperimentuoja su spalvomis jas maišydamas. „Kas nutiks jei sumaišysime raudoną su mėlyna“ ir

		t.t. • Kalba, diskutuoja ir piešia savo idėjas, kaip galima būtų patekti į kosmosą be raketos (pvz., skristi su milžinišku balionu ar kosminiu laiptu). • Sugalvoja pasaką ir vaidina ją klasės draugams, naudodamas paprastas dekoracijas, kaukes ar rankų judesius. • Piešia ar dekoruoja darbelius naudodamas nestandartines priemones: kamuoliukus, šakeles, kankorėžius, plunksnas, akmenukus. • Naudodamas įvairias priemones bei technikas, piešia Vilniaus miesto panoramą, pastatus, gamtą ir kt. • Klausydamasis miesto garsų, atkartoja juos muzikos instrumentais, improvizuoja judesiais.
Problemų sprendimas	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai: Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes. (Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amžiaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 25-26).	• Randa kelią žemėlapyje arba darželio teritorijoje pagal užuominas. • Stato bokštą su ribotais ištekliais (pvz., kaladėlės, bet trūksta tam tikros formos), turi pastebėti, kad trūksta, griūva ir ką daryti, kad negriūtų. • Eina per kliūčių ruožą, kur reikia perlipti, apeiti, rasti kelią ir aptaria kas buvo sunku, kokia kliūtis, koks sprendimo būdas. • Ieško dingusio daikto, ant stalo padėti skirtingi daiktai, vienas paslepiamas, turi suprasti kas dingio ir bando surasti sprendimą kur ieškoti. • Inscenizuoja kasdienes situacijas su problemomis (Ką darytų lėlė, jei pametė žaislą?) • Dirba poromis ar grupelėmis - Kaip pastatyti aukščiausią bokštą? • Dalyvauja diskusijų rate, sugalvoja sprendimus. Pasakojama trumpa istorija, pvz., Petriukas pametė pirštinę žiemą miške, ką jis galėtų daryti? Vaikai pasako kuo daugiau skirtingų sprendimo būdų. • Įvairiose grupės vietose ieško priklijuotų pagal temą paveikslėlių ar užrašytų raidžių tokiose vietose, kuriose reikia sugalvoti kaip pasiekti ir nuimti. • Bando atkartoti mokytojos sukurtą nesudėtingą konstrukciją (pvz.: mokytoja sudėliojo tris kaladėles, leido vaikams įsižiūrėti ir „statinį“ sugriovė. Vaikai turi atsiminti kaip tiksliai buvo sudėtos kaladėlės ir atkartoti). • Pasakoja ar piešia, kas nutiko po to, kai pasirinko vieną ar kitą veiklą (pvz.: „Aš nenorėjau dalintis – draugas nuliūdo“ / „Pasiūliau draugui žaislą – kartu žaidėme ilgiau“). • Išklauso pasaką ar istoriją su veikėjo sprendimu (pvz.: elfas pametė stebuklingą raktą) ir sukuria alternatyvią pabaigą ir aptaria, kokie sprendimai būtų buvę sėkmingesni. • Įsivaizduoja save kito vaiko vietoje (pvz.: jei atėmė žaislą): „Kaip jautėsi draugas? Kaip būtų kitaip, jei pasidalintum?“ • Naudojasi žemėlapiu, ieško kelio aplink darželį ar už jo ribų.

VAIKO GALIA – PASITIKINTIS

Pasiekimų sritys	Vertybinė nuostata, esminiai gebėjimai	Ugdymo(si) gairės:
------------------	--	--------------------

EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA	Vertybinė nuostata – Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminiai gebėjimai: Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus. (<i>Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 4-5).</i>)	• Kasdienėse veiklose, drąsiai išreiškia emocijas veido mimika, garsais, gestais, žodžiais. • Savo nuotaiką pažymi, naudodamas emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“. • Veiklose, vaidinimuose, improvizacijose, atpažįsta kito emocijas iš veido išraiškos ir balso. • Išitraukia į žaidimus emocijų kortelėmis, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti kilusias emocijas. • Klausydami skaitomų pasakų, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja, tyrinėja, vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, atliepia kito jausmus. • Trumpų meditacijų metu, vaikai mokosi nusiraminti, įsiklausyti į save. • Bendraudami ir veikdami darželio aplinkose ugdo emociinį intelektą: pagarbą sau, aukštą savęs vertinimą, gerus savikontrolės įgūdžius, gebėjimą pažinti savo ir kito jausmus. • Fiksuodami gerus darbus, mokosi atjautos ir rūpesčio kitais. (Vydūnas teigė, kad žmoniškumas realizuojamas per praktinį gerumą). • Veikdamas įvairiose Vilniaus miesto erdvėse, įvardija, kokias emocijas patiria, kaip skirtingos formos ir spalvos veikia jų ir draugų nuotaiką.
SAVIVOKA IR SAVIGARBA	Vertybinė nuostata – Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminiai gebėjimai: Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, Mokyklos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę. (<i>Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 6-7).</i>)	• Savo unikalumą, pomėgius, gebėjimus pristato, dalyvaudami projekte „Kas aš esu“. Kurdami autoportretus, pasakodami apie save, mokosi išreikšti savo jausmus ir mintis, kalbėti viešai. • Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką kuri kūno dalis daro. • Stebi save veidrodyje, savo atvaizdą matydami vandens paviršiuje, žaisdami šešėlių žaidimus. • Piešdami mamą ir tėtį, pildydami mąstymo žemėlapi- nusako lyčių skirtumus ir panašumus, save priskiria vienai iš lyčių. • Pajaučia savo augimą per didėjančią savarankiškumą kasdienėse veiklose. • Matuodami išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius suvokia savo augimą. • Žiūrinedami anksčiau darytas savo nuotraukas ir darbelius, įvertina gebėjimų tobulėjimą. • Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, samprotauja, kaip atrodys užaugęs, ko norėtų išmokyti, kuo norėtų tapti ateityje. • Santykiuose su bendraamžiais ir suaugusiais suvokia savo ir kiekvieno asmens vertę. • Žaisdami vaidmeninius - kūrybinius žaidimus pristato save, savo pomėgius. • Supranta save kaip unikalų asmenį žaisdami, pasakodami, piešdami save. • Plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius darydami klaidas ir jas taisydami, atsiprašydami. • Mokosi pajausti savo asmeninės erdvės ribas,

		tinkamai reaguoja į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. • Veiklose ir kasdieniam gyvenime, pagarbiai bendrauja su bendraamžiais ir suaugusiais. • Atranda ir išbando įvairius emocinio kontakto, pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu. • Minėdami vaiko teisių dieną susipažįsta su vaiko teisėmis ir pareigomis. • Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę vaikai pažįsta per įvairias medijas. • Atlikdami mokytojo skirtas užduotis, piešdami šeimos medį, domisi savo šeimos istorija, ugdo pasididžiavimo šeimos istorija jausmą. • Pažįsta ir išreiškia pagarbą pagrindiniams valstybės simboliams. • Ugdo pilietinį tapatumą, mokydamiesi gražiausius Lietuvos istorijos epizodus. • Pasididžiavimo Lietuva jausmą ugdo, kurdami ir dalyvaudami valstybinių švenčių minėjimo renginiuose. • Minėdami darželio gimtadienį, vaikai priskiria save Mokyklos bendruomenei. • Lankydami Pilaitės dvare, klausydami istorijų apie piliakalnį, vaikai didžiuojasi esantys Pilaitės gyventojais. • Klausydami istorijų apie Vilnių (daugiatautis, daugiakultūris) ir žymius miesto gyventojus, ugdo bendruomeniškumo, pasididžiavimo Vilniumi jausmą.
PROBLEMŲ SPRENDIMAS	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai: Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes. <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 25-26).</i>	• Nuspėjamai reaguoja į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti. • Mokytojo padedami, ieško daiktų panašumų ir skirtumų (galima naudoti mąstymo žemėlapi), sprendžia iškilusias problemas. • Filosofiniai pokalbiai (apie teisingumą, pagalbą, kylančias problemas), pritaikyti vaikų amžiui, ugdo kritinį mąstymą ir vertybes (pagal Vydūną). • Ieško atsakymų į patiems kylančius ir mokytojo keliamus klausimus. • Veikdami mokytojo tikslingai sukurtoose kontekstuose, mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas. • Mokosi įveikti atsiradusias kliūtis. • Įtraukiami į probleminių situacijų vertinimą ir sprendimą. • Mokytojo padedami, sprendžia tarpusavio santykiuose iškilusias konfliktus. • Gyvendami Vilniuje, bendraudami su kitakalbiais bendraamžiais, bandydami užmegsti kontaktą ar išspręsti kilusią problemą, natūraliai susipažįsta su kitomis kalbomis. • Dalyvaudami edukacinėse veiklose Vilniaus mieste, domisi miestu, mokosi spręsti užduotis, susijusias su miesto istorija ir kultūra, vertina

		istorinių įvykių pasekmes Vilniui. • Švęsdami Vilniaus gimtadienį, formuoja suvokimą, kad jie yra būsimi Vilniaus kūrėjai, ugdo atsakomybės prieš bendruomenę jausmą. • Tyrinėdami Vilnių, sprendžia iššūkius: kaip rasti kelią, kaip pereiti gatvę, kaip naudotis žemėlapiu, kaip mandagiai paklausti praeivių, suvokia savo veiksmų pasekmes.
KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI	Vertybinių nuostatų – Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.. Esminiai gebėjimai: Esant galimybei renkami sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. (<i>Nuoroda į pasiekimų aprašą</i> – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/1kimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 2-3).	• Valgydami darželio teikiamą maistą formuoja dienos valgymo ritmo įgūdį, plečia žinias apie sveikatai palankų maistą. • Skanauja naują maistą, patiria naujus skonius, ugdo savarankiškumą. • Girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną. • Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kiekį. • Grupės įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminto žaidimus. • Pokalbiuose ir praktikoje plečia žinias apie higienos reikmenis, ugdomi kūno priežiūros įgūdžius, savarankiškumą. • Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, pažymi, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla. • Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nuramina kūną, emocijas, mintis. • Tvarko žaislus, juos rūšiuoja. • Įsitraukia į aplinkos tvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogiai, saugia, estetiška. • Imasi iniciatyvos pastebint ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti. • Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimę, patekus į bėdą. • Mokosi saugoti asmeninę erdvę. • Mokosi saugaus elgesio grupėje. • Sužino kaip elgtis gatvėje, miške, prie vandens telkinių. • Įvairiose situacijose drąsiai išbando naujus dalykus. • Mokosi apie daiktus ir medžiagas, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui. • Laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių, kasdienėse veiklose, išvykose, renginiuose. • Dalyvaudami edukacinėse išvykose Vilniaus miesto viešosiose erdvėse, mokosi laikytis taisyklių, mandagiai elgtis, bendrauti.

VAIKO GALIA – SĖKMINGAI BESIMOKANTIS

Pasiekimų sritys	Vertybinių nuostatų, esminiai gebėjimai	Ugdymo(si) gairės:
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ	Vertybinių nuostatų – Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį Esminiai gebėjimai:	• Komandoje ar grupelėmis kurdamas, plėtodamas pasiskirsto darbais, reflektuoja, laikosi aiškių taisyklių, prisiima atsakomybes ir jų pasidalinimą. • Siekia bendro tikslo, priima bendrus sprendimus.

	Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti. <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 5-7).</i>	• Kartu su mokytoju kuria grupės taisykles. Jų laikosi ir primena jas kitiems. • Geba pasiskirstyti vaidmenimis ir atsakomybėmis laikantis bendrų susitarimų ar tikslo. • Nusiramina, atsipalaiduoja, išėjęs iš įtampą keliančios situacijos, pabuvęs vienas, klausydamasis ramios muzikos, žaisdamas ar kalbėdamasis su kitais. • Žaisdamas ir atlikdamas sudominusią veiklą, geba sutelkti dėmesį ir pastangas, ištvermę, slopinti impulsyvius veiksmus. Ramioje situacijoje konfliktą sprendžia žodžiais, o ne veiksmais, siūlo kelis sprendimo būdus, numatydamas jų pasekmes. • Nesunkiai laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui grupėje ir kitoje aplinkoje (per išvykas), pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. • Ieško, dalinasi informacija apie Vilnių, atranda naujas erdves. Džiaugiasi tuo, ką išmoko – atpažindamas miesto simbolius, prisimindamas istorinius įvykius ir dalindamasis savo žiniomis su kitais. Žinias pritaiko žaisdamas ir kurdamas.
MOKĖJIMAS MOKYTIS	Vertybinė nuostata – Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką iš Esminiai gebėjimai: Geba mokytis ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus. <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 27-28).</i>	• Domisi ir aktyviai įsitraukia į eksperimentines veiklas. Stebi ir bando nuspėti rezultatą. Kelią klausimus kodėl? • Temą ar reiškinį tyrinėja ir juo domisi iš skirtingų perspektyvų. Gilinasi į dominančias sritis daugiasluoksniškai jas analizuodamas. • Gerai jaučiasi reflektuodamas ir pristatydamas savo veiklas kitiems. • Kai domina tema, ieško galimybių sužinoti daugiau ir patenkinti savo smalsumą. • Numato kelis žingsnius tikslui pasiekti ir juos įgyvendina. Išlieka pozityviai nusiteikęs siekti numatyto tikslo nepaisant išylančių sunkumų, lanksčiai prisitaiko prie situacijos arba keičia sprendimus. • Aptaria atliktą veiklą čia ir dabar ar po tam tikro laiko. Pasako, parodo, kaip veikė, mokėsi, kaip įveikė iššūkius, planuoja, ką darys toliau. • Domisi Vilniaus fotografijomis, jas komentuoja, klausinėja.
PROBLEMŲ SPRENDIMAS	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminiai gebėjimai: Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsversto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes. <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 25-26).</i>	• Dirbdamas komandoje priima kitų nuomonę ir sprendimus. Siekia bendro tikslo su kitais. • Pasitikrina, kaip suprato problemą apie ją kalbėdamas ir užduodamas klausimus. • Dažnai atpažįsta kasdienes ir mažiau įprastas problemas. Retsykiais pats ieško iššūkių, aktyviai bando įveikti pasitaikančius sunkumus. • Pasako, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema. Bando apibūdinti problemą. • Žaidžia žaidimą „Iššūkių dėžutė“, kurioje aprašytas situacijas arba esančius daiktus ištraukia, įvardina problemą, diskutuodami svarsto, kaip ją išspręsti. • Ieško priimtinių bendrų sprendimų kartu su kitais, siūlo sprendimo būdus kitiems, sugeba atpažinti išorinius trikdžius ir atsiriboti nuo jų veikdamas,

		išbando sprendimo būdų alternatyvas. • Sprenddamas problemą samprotauja, kas pavyko (nepavyko), ką galima daryti toliau ar kitaip. • Žaidžia vaidybinį žaidimą „Pasiklydęs meškiukas“ - meškiukas pasiklydo ir nežino, kaip grįžti namo, vaikai galvoja, kaip jam padėti ir įveikti kelyje iškilusias kliūtis. • Žaidžia žaidimą „Kas būtų, jeigu...“, pavyzdžiui: kas būtų, jeigu nebebūtų šaukštų? Vaikai fantazuoja ir samprotauja, kas būtų. • Sprendžia įvairias situacijas Vilniaus mieste, kas būtų jeigu neveiktų šviesoforai arba nebeliktų policininkų ar ugniagesių.
KŪRYBIŠKUMAS	Vertybinė nuostata – Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas. Esminiai gebėjimai: Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais. <i>(Nuoroda į pasiekimų aprašą – https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf psl. 22-23).</i>	• Pagal mokytojo padiktuoatą temą savarankiškai kuria, modeliuoja, klįjuoja kerpa iš norimų ar pasirinktų priemonių. • Generuoja naujas idėjas, fantazuoja apie tai, ką nori sukurti. • Neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones ir kūrybos būdus įvairiose kasdienio gyvenimo ir veiklos srityse. • Pasirenka kurti vienokiu ar kitokiu būdu, renkasi mėgstamas veiklas ir veikimo būdus. • Autentišką pasaulio matymą išreiškia įvairiais būdais, keičia, pertvarko savo kūrybines idėjas, siūlo kelis jų variantus. • Sprendžia netikėtas ir neįprastas situacijas: „Įsivaizduokime, kad darželis virto džiunglėmis“, vaikai kuria istorijas, piešia, konstruoja: kaip atrodys grupė, kuo pavirs baldai, kokie gyvūnai gyvens aplink. • Vaikai kuria „spalvų pasaulį“ – maišo spalvas, naudoja netradicines piešimo priemones (plunksnos, šakos, šaukštai). • Kuria muzikinius instrumentus iš antrinių žaliavų. • Supranta ir nusako konkretaus savo kūrinio paskirtį. • Komentuoja, kodėl jam patinka tam tikras kūrinys. • Klausia, domisi tuo, ką veikia, kuria kiti vaikai. • Pasakoja apie tai, ką sukūrė, apie pasirinktus kūrybos būdus, medžiagas, priemones. • Iš įvairių konstruktorių ar gamtinių medžiagų konstruoja Gedimino pilį, sprendžia ir sugalvoja, kaip pastatyti kalną bokštui.

Pedagginės strategijos ir ugdymo(si) organizavimo formos. Mokykloje mokytojai kryptingai taiko įvairias pedagogines strategijas, grindžiamas vaiko ir mokytojo sąveika, aktyviu tyrinėjimu, patirtiniu mokymusi. Ugdymas vyksta kontekstinėse, vaikų patirtį bei interesus atliepiančiose situacijose, kuriose svarbus vaiko aktyvumas, pasirinkimų galimybė, bendradarbiavimas ir savarankiškas atradimas. Mokykloje yra taikomos šios pedagoginės strategijos:

1) vaiko ir mokytojo sąveika grindžiamos strategijos. Mokytojai kuria jungtinio

dėmesio situacijas, stebi vaikų susidomėjimą, atsako į jų iniciatyvas žvilgsniu, komentarais, gestais. Dirbama taip, kad vaikas jaustųsi matomas, girdimas ir svarbus. Svarbus jungtinis dalyvavimas, kai mokytojai seka vaiko žaidimo tėkmę, įsitraukia į žaidimą neperimant kontrolės, o plėtojant vaiko mintis, taip skatinant kurti asmeninę prasmę;

2) vaiko ir mokytojo kūrybinės sąveikos strategijos. Mokytojai inicijuoja atviras, kūrybiškumą žadinančias veiklas, skatindami vaikus interpretuoti, keisti, perkurti siūlomas idėjas. Veiklose naudojamos ne tik tradicinės, bet ir inovatyvios priemonės – interaktyvios grindys, robotukai, virtualios istorijos, eksperimentų kortelės, papildytos realybės elementai, pvz., kalbančios knygos ir pan. Modeliuojamos tyrinėjimų ir atradimų situacijos, skatinančios vaikus eksperimentuoti, naudojant įvairias STREAM priemones, vaikams veikiant STREAM laboratorijoje;

3) dialogo pedagoginė strategija. Vaikai ugdomi per vaiko klausymosi dialogus – mokytojai rodo pagarbą vaiko minčiai, skatina išsakyti idėjas, kurti dialogus, diskutuoti. Pokalbiai grįsti lygiaverčiu santykiu. Ugdantieji dialogai padeda vaikui struktūruoti patirtį, suvokti priežastinius ryšius, išmokti pasakoti ir mąstyti. Taikomas Sokrato metodas, vaikai skatinami diskutuoti, ieškoti atsakymų bei „Minčių lietaus“ metodas, kuris padeda išlaisvinti vaikų kūrybiškumą ieškant originalių sprendimų;

4) ugdymo(si) kontekstų kūrimo pedagoginė strategija. Kuriamos iššūkių ir provokacijų situacijos, tikslingai taikomi vizualūs ugdymo(si) įrankiai. Vaikai skatinami sisteminti patirtinę informaciją, praktikuotis atlikti mąstymo veiksmus;

5) žaidimo pedagogika. Žaidimo pedagogika grindžiama požiūriu, kad žaidimas yra natūrali, spontaniška ir esminė vaiko ugdymosi forma, leidžianti jam tyrinėti pasaulį, išreikšti save, kurti ir mokytis. Mokytojai, taikydami šią strategiją, stebi vaikų iniciatyvas, kuria žaidimui palankią aplinką ir, kai reikia, tampa aktyviais žaidimo partneriais. Jie subtiliai įsitraukia į vaikų veiklas, skatindami vaizduotę, socialinį bendravimą ir kūrybišką mąstymą. Mokytojai taip pat reflektuoja su vaikais apie žaidimo eigą, skatindami jį tęsti ar gilinti. Jie nesiima vadovaujančio vaidmens, bet jautriai palydi vaiką, sudarydami sąlygas žaidimui plėtotis;

6) vaikų skatinimo mokytis vienas iš kito pedagoginė strategija. Mokytojai skatina vaikų tarpusavio sąveiką: bendradarbiavimą, keitimąsi informacija, pagalbą vienas kitam. Grupėje nuolat kuriamos situacijos, kuriose vaikai mokosi vieni iš kitų – kartu sprendžia užduotis, atlieka grupines ar komandines veiklas, tyrinėja gamtos reiškinius, konstruoja ar sportuoja. Taip stiprinamas vaikų socialinis, emocinis ir pažintinis raštingumas.

Programoje derinamos į vaiką orientuotos pedagoginės strategijos, grindžiamos **Montessori ir Reggio Emilia** sistemos elementais.

Parama vaikų ugdymui(si) mokytojoms ir šeimoms. Mokykloje didelis dėmesys skiriamas saugios ir atviros vaikų iniciatyvoms ugdomosios aplinkos sukūrimui bei emocinės gerovės užtikrinimui, kur kiekvienas vaikas jaučiasi saugus, laimingas, galintis laisvai tyrinėti pasaulį ir visapusiškai tobulėti. Mokykloje dirba pagalbos vaikui specialistai: logopedas, psichologas, socialinis pedagogas, vaikams turintiems didelių specialiųjų ugdymo(si) poreikių talkina mokinio padėjėjas. Ugdymo(si) procese skatinamas savarankiškumas, kritinis mąstymas ir kūrybiškumas, kad vaikai galėtų drąsiai išreikšti savo mintis bei idėjas. Mokykloje siekiant tobulinti mokytojų kvalifikaciją, organizuojami tiksliniai mokymai, seminarai ir konsultacijos, skatinamas dalijimasis gerąja patirtimi, teikiamas grįžtamasis ryšis. Bendradarbiavimas su šeimomis vyksta tiek individualių susitikimų, tiek ir bendrų veiklų, projektų, švenčių metu. Dialogu grindžiamas bendruomenės santykis skatina abipusį supratimą, leidžia kiekvienam bendruomenės nariui aktyviai įsitraukti į ugdymo procesą ir kartu ieškoti geriausių sprendimų vaiko tobulėjimui ir augimui.

V. VAIKŲ UGDYMO(SI) KONTEKSTAI

Grupėse kuriama saugi, šiuolaikiška, moderni ir funkcionali aplinka. Ugdymo(si) aplinkos modeliuojamos, keičiamos, turtinamos, orientuojantis į vaikų amžių, jų poreikius, gebėjimus, ugdymo(si) prioritetus, tikslus bei uždavinius. Grupių erdvės, baldai, daiktai išdėstyti racionaliai, kad vaikas galėtų laisvai, kūrybiškai veikti, mokytojas galėtų matyti ir girdėti kiekvieną vaiką. Lauko aplinka - dinamiška, stimuliuojanti mokymą(si), skatinanti mąstymą, kūrybiškumą. Visos darželio grupės turi individualią žaidimų teritoriją su saugiomis, spalvingomis, šiuolaikinėmis priemonėmis. Lauko teritorijoje yra įkurtos edukacinės erdvės: lysvės, krepšinio, futbolo aikštynai. Tiek grupės, tiek lauko aplinkos kuriamos remiantis kontekstinio ugdymo prieiga, kurioje ugdymosi kontekstas apibrėžiamas kaip vaikams aktuali, atvira jų iniciatyvoms, dėmesį patraukianti, kviečianti veikti, estetiškai patraukli aplinka. Toliau programoje pateikiami visi Mokykloje integraliai kuriami ir įgyvendinami kontekstai ir jų tarpusavio ryšiai.

ŽAISMĖS – kuriant kontekstą remiamasi prielaida, kad vaikai geriausiai mokosi per žaidimą ir natūralų smalsumą. Todėl ugdymo procesas turėtų būti orientuotas į vaiko iniciatyvą, kūrybiškumą ir tyrinėjimą.	
Aplinkos pritaikymas	Aplinka turi būti interaktyvi, dinamiška ir pritaikyta vaikų poreikiams. Patartina naudoti įvairias priemones: konstruktorius, natūralias medžiagas (pvz., akmenukus, smėlį, gamtines priemones), meninės veiklos priemones (dažus, teptukus ir t.t.) bei skirtingus sensorinius objektus. Vaizdinė aplinka turi būti estetiška, spalvinga, bet neperkrauta, kad neblaškytų vaikų dėmesio. Svarbu sukurti atskiras erdves, skirtas įvairioms veikloms: ramybės, kūrybos, judesio.
Mokytojo vaidmuo	Mokytojas yra palydovas ir kūrėjas, o ne vien tik skirtas perduoti žinioms. Jis stebi

	vaikų veiklą, atsižvelgia į jų interesus ir padeda atrasti naujas veiklas. Mokytojas neturėtų diktuoti veiklų eigos, bet skatinti vaikus savarankiškai priimti sprendimus. Tinkama mokytojų veiklos praktika – atviros klausimų formuluotės, skatinančios mąstymą ir tyrinėjimą, bei palaikanti, motyvuojanti kalba. Vengti reikia griežto nurodymo ir veiklų kontrolės.
Rekomenduojama	Vaikai turi turėti galimybę patys rinktis veiklą, patirti nesėkmes ir atradimus. Rekomenduojama skatinti saviraišką, eksperimentavimą ir bendradarbiavimą su bendraamžiais.
Nedarytina	Nedera reikalauti konkretaus rezultato ar vertinti pagal standartinius kriterijus, nes tai gali slopinti kūrybiškumą.

UNIVERSALIAUS DIZAINO MOKYMUISI - vaikui kuriama tokia ugdymo(si) aplinka, kurioje kiekvienas vaikas – nepriklausomai nuo gebėjimų, kalbos, kultūros ar emocinės brandos – gali aktyviai dalyvauti ugdymo procese, tyrinėti, mokytis pagal savo poreikius ir galias.	
Aplinkos pritaikymas	Grupėje priemonės išdėliojamos taip, kad būtų vaikams laisvai prieinamos. Lentynos išdėstytos vaikų ūgyje, aiškiai sužymėtos daiktadėžės - simboliais, spalvomis ar paveikslėliais. Klasėje aiškiai išskirtos bent kelios zonos - ramybės erdvė, tyrinėjimo erdvė, judesio erdvė. Kintanti ir nepastovi aplinka, lengvai leidžianti keisti aplinkos struktūrą pagal dienos veiklą ar vaikų poreikius. Naudojamos vaizdinės priemonės - vaizdiniai dienotvarkės simboliai, raidės, skaičiai, paveikslėliai, ženklai. Veiklų metu naudojamos skirtingos medžiagos, organizuojamos veiklos apimančios skirtingus pojūčius, organizuojami atviri žaidimai, kai vaikas pasirenka ką ir kaip nori žaisti.
Mokytojo vaidmuo	Mokytojas išlieka stebėtojas ir palaikytojas, o ne vedlys. Mokytojas ugdomosios medžiagos kūrėjas - pritaiko veiklas skirtingų poreikių vaikams, užtikrina, kad visi galėtų dalyvauti pagal individualius gebėjimus. Reaguoja į vaiko iniciatyvas, pastebi ir leidžia būti aktyviu veikėju.
Rekomenduojama	Taikyti tiek įgyvendinant projektus, tiek ir kasdienes ugdomąsias veiklas.
Nedarytina	Neignoruoja neverbalinių vaikų išraiškų - gestų, mimikos, kūno kalbos. Neduoda visiems vienodos užduoties arba leidžia užduotį atlikti pagal vaiko norus, gebėjimus, užmatymą. Neverčia atlikti užduoties, nepersistengia teikdamas pagalbą.

KULTŪRINIŲ DIALOGŲ - Vydūno filosofija, ypač dėmesys žmogaus dvasingumui, kultūriniam tapatumui ir holistiniam ugdymui, sukuria tvirtą pagrindą kultūriniam dialogui ugdymo procese. Kuriamas kultūrinis kontekstas, kurio paskirtis padėti vaikui kurti savo individualų tapatumą tuo pačiu metu dalyvaujant tiek savo (žmogus sau), tiek artimiausios (žmogus tautai) ir tolimesnių aplinkų (žmogus pasauliui) kultūrų kūrime.	
Aplinkos pritaikymas	Mokyklos vidaus ir lauko <i>aplinka</i> kuriama sąmoningai, siekiant skatinti vaikų sąlytį su įvairiomis kultūrinėmis patirtimis. Aplinkoje integruojami skirtingų kultūrų ženklai, simboliai, meno kūriniai, tradicinės muzikos garsai, pasakos, mitai, teatro kostiumų detalės bei lėlės, suteikiančios vaikams galimybę tyrinėti, interpretuoti ir kurti. Įvairiapusė, estetiška <i>aplinka</i> užtikrina, kad vaikai galėtų savarankiškai išbandyti muzikos, vaizduojamojo meno, teatro ir judesio formas, ugdytųsi pozityvų požiūrį į įvairovę ir kultūrinį kitoniškumą.
Mokytojo vaidmuo	Inicijuoti ir palaikyti kultūrinius dialogus, sudaryti sąlygas vaikams pažinti tiek vietines, tiek globalias kultūras, skatinti vaikų aktyvų dalyvavimą kūrybinėse veiklose. Mokytojas siekia ne primesti žinių, o sukurti terpę vaikų refleksijai, laisvai raiškai ir kritiniam mąstymui. Ypatingas dėmesys skiriamas saugios emocinės aplinkos kūrimui, kultūrų lygiavertiškumo užtikrinimui ir įvairių kultūrinių reiškinių gerbimui. Kuriami ugdymo metodai, kurie atitinka kiekvieno vaiko prigimtį ir interesus.
Rekomenduojama	Aplinką nuolat papildyti autentiškais kultūrų raiškos pavyzdžiais, skatinti vaikų iniciatyvą, laisvą pasirinkimą ir kūrybą, organizuoti veiklas, leidžiančias patirti kultūrų įvairovę tiek Mokykloje, tiek už jos ribų.
Nedarytina	Vengtina stereotipizuoti kultūrinius reiškinius, vienašališkai vertinti ar dominuoti vienai kultūrai, taip pat riboti vaikų saviraišką.

KŪRYBINIŲ DIALOGŲ - vaikas veikia kaip aktyvus mąstytojas, o mokytojas tampa jo palydovu. Tai	
--	--

nuolatinis bendravimas ir bendra kūryba, kur svarbiausias ne atsakymų pateikimas, o klausimų kėlimas, vaiko mąstymo skatinimas. Kūrybiniai dialogai padeda vaikui geriau pažinti save, ugdyti kritinį mąstymą ir pasitikėjimą savimi.	
Aplinkos pritaikymas	Rami, jauki, estetiška, padedanti vaikui atsiverti. Kurdami tokias erdves, naudojame natūralų apšvietimą, augalus, vaiko darbų ekspozicijas, bet vengiame pertekliaus. Refleksijai ir susikaupimui skirtos vietos aprūpinamos netradicinėmis kūrybinėmis priemonėmis - įvairiomis tekstūromis, garsais, natūraliomis medžiagomis, kurios skatina vaizduotę ir pojūčius.
Mokytojo vaidmuo	Mokytojas stebi, reaguoja, provokuoja mintį, bet nedominuoja procese – jis yra šalia, o ne priešakyje. Mokytojas nėra žinių nešėjas, bet procesų stebėtojas ir mąstymo partneris. Jis kelia atvirus klausimus, pavyzdžiui, „O kodėl taip manai?“ ar „Ką tu darytum kitaip?“ - ir kartu su vaiku tyrinėja atsakymus. Mokytojas išklauso be skubos, nevertina, bet kviečia gilintis. Jis gyvena savo vertybėmis ir yra su vaiku „čia ir dabar“ - visiškai įsitraukęs į bendrą patyrimą.
Rekomenduojama	Skatinti vaiką išreikšti mintis įvairiomis formomis: piešiniu, judesiu, kalba, garsais. Svarbu gerbti unikalią vaiko logiką ir pasaulio suvokimą, leisti jam klysti, permąstyti, atrasti. Vertinga kurti situacijas, kurios skatina vaiką kelti klausimus, dalintis patirtimis, kartu reflektuoti ir gilintis į savo veiklą.
Nedarytina	Vengti skubinti vaiką, taisyti jo kūrybą ar siūlyti „teisingus“ atsakymus. Perteklinė kontrolė, vertinimas ar lyginimas slopina saviraišką ir stabdo natūralų pažinimą. Taip pat nederėtų apkrauti aplinkos - perteklinė vizualinė informacija blaško dėmesį ir mažina galimybes susikaupti dialogui.

KALBŲ ĮVAIROVĖS - kuriamas sąmoningai, siekiant sudaryti sąlygas visų vaikų komunikavimo būdų raiškai, kalbų pažinimui bei pagarbai jų įvairovei.	
Aplinkos pritaikymas	Vaizdinė aplinka ir priemonės turi atliepti įvairias kalbines patirtis: stenduose ar knygų lentynose pateikiami žodžiai ir frazės skirtingomis kalbomis (pvz., pasisveikinimai, daiktų pavadinimai, emocijos, vaikų vardai), naudojami įvairių kultūrų pasakų leidiniai, dvikalbės knygelės, žemėlapiai, vėliavėlės, kultūriniai simboliai, garso įrašai, muzikos kūriniai ar žaidimai. Šias priemones papildo kasdienės situacijos, kuriose kalba naudojama natūraliai – sveikinantis, tariantis, sprendžiant konfliktus, kuriant žaidimus ar atliekant veiklas lauke. Aplinka turtinama vaikų, jų šeimų ar bendruomenės kalbiniu indėliu. Pasitelkiamos skaitmeninės technologijos (pvz., kalbos vertimo programėlės, interaktyvūs žodynai), skatinamas susidomėjimas kalbų skirtumais ir panašumais.
Mokytojo vaidmuo	Mokytojas aktyviai stebi, modeliuoja kalbinę įvairovę vertinančias nuostatas, užduoda klausimus, įtraukia visus vaikus, gerbia jų pasirinktas raiškos formas – žodines, gestines, vaizdines. Vaikams suteikiama galimybė laisvai tyrinėti, improvizuoti, kurti savo kalbinį pasaulį tiek žaidimuose, tiek kasdienėse situacijose. Vaiko veikla šioje aplinkoje grindžiama smalsumu ir tyrinėjimu – jis stebi, lygina kalbų skambesį, ieško atitikmenų, žaidžia su žodžiais, kūrinuose perteikia žodžiais neapibūdinamus jausmus ar patirtis. Įvairios meninės, muzikinės, vaidybos ar kūno judesio veiklos tampa natūraliu pagrindu įvairialypei kalbinei raiškai. Vaikai kviečiami ne tik kalbėti, bet ir klausytis – muzikos, pasakojimų, vienas kito. Taip ugdomas ne tik kalbinis, bet ir emocinis intelektas, empatija, socialiniai gebėjimai.
Rekomenduojama	Svarbi šio proceso dalis - <i>vaikų refleksija</i> . Ji gali vykti spontaniškai arba būti paskatinta mokytojo įvairiais atvirais klausimais. Refleksija padeda vaikams įsisąmoninti kalbines patirtis, išsakyti jausmus, pastebėti panašumus ir skirtumus, taip giliau suprasti ne tik kalbas, bet ir kultūrų įvairovę. Svarbiausia – palaikyti saugią, atvirą, daugiakalbei raiškai palankią aplinką, kurioje kiekvienas vaikas patirtų, kad jo kalba ir raiška yra vertingos. Tokia kalbų įvairovei palanki aplinka padeda vaikams suvokti, kad kalba – tai ne tik žodžiai, bet ir būdas kurti ryšį, reikšti save, pažinti kitą.
Nedarytina	Prievartinis kalbinės raiškos koregavimas, kalbos klaidų viešas taisymas, kalbų ar tarmių vertinimas kaip „geresnių“ ar „netinkamų“, kalbos tarmiškumo ar savitumo menkinimas.

TYRINĖJIMŲ IR GILAUS MOKYMOSI - ugdymo kontekstas grindžiamas vaikų smalsumo, savarankiškumo tyrinėjimo bei refleksijos principais. Tai kryptingas ugdymo procesas, kuriame vaikai aktyviai konstruoja žinias per patirtį, stebėjimus ir problemų sprendimą, o mokytojas - sąmoningai tam sudaro sąlygas.	
Aplinkos pritaikymas	Aplinka turi skatinti tyrinėjimą, savarankiškumą, kritinį mąstymą ir kūrybiškumą. Priemonės ir medžiagos yra įvairialypės, lengvai prieinamos, skirtingus pojūčius ir gebėjimus lavinančios medžiagos: natūralūs objektai, technologijos, moksliniai įrankiai, meninės priemonės, atviri ištekliai, kurie leidžia vaikams improvizuoti - dėžės, vamzdeliai, audiniai. Medžiagos keičiasi pagal vaikų poreikius, aktualias temas ir metų laikus. Erdvės turi būti aiškiai struktūruotos, bet lanksčios - sudarytos tyrinėjimų zonos – skaitymo, gamtos, menų kampeliai. Aplinkoje turi būti vaikų kūrybos pėdsakai: jų darbai, nuotraukos. Skatinama estetiška, neperkrauta, rami aplinka, kurioje vaikas gali susikaupti.
Mokytojo vaidmuo	Mokytojas šiame kontekste yra ne žinių perteikėjas, o palydovas, stebėtojas, tyrinėjimo proceso tarpininkas. Kaip stebėtojas jis fiksuoja vaikų poreikius, klausimus, reakcijas ir planuoja tolimesnes veiklas. Kaip klausytojas jis vertina vaikų žodinius ir neverbalinius signalus, kelia atvirus klausimus, kurie padeda gilinti mąstymą. Kuria aplinką pagal stebėjimus, ruošia medžiagas, inicijuoja tyrinėjimo galimybes. Padeda vaikams įvardinti savo atradimus, išvadas, mąstymo eigą. Veikia kartu su vaikais, bet neperima iniciatyvos - leidžia jiems būti tyrėjais. Vaikas yra aktyvus veikėjas, konstruojantis žinias per patirtį. Tyrinėjimo kontekste vaikas formuluoja klausimus ir hipotezes, atlieka stebėjimus, eksperimentus, renka informaciją, mąsto kritiškai, lygina, daro išvadas, klausia dar kartą, kuria ir išbando sprendimus praktinėse situacijose. Dirba individualiai ir grupėse - ugdomi socialiniai ir pažinimo įgūdžiai. Reflektuoja - žodžiu, vaizdais ar veiksmiais išreiškia savo supratimą.
Rekomenduojama	Skatinti savarankišką mąstymą, skirti dėmesį procesui ir mokymosi džiaugsmui.
Nedarytina	Duoti griežtas instrukcijas, kontroliuoti procesą. Daiktų perteklius netinkamas medžiagų išdėstymas - trukdo susikaupti ir tyrinėti. Pernelyg daug dėmesio skirti rezultatams, lyginimui ir vertinimui.

REALIŲ IR VIRTUALIŲ APLINKŲ – tai dvi svarbios erdvės, kuriose vyksta šiuolaikinis vaikų ugdymas. Reali ugdymo aplinka – tai fizinė, apčiuopiama erdvė, kurioje vyksta mokymosi procesas: grupės kambarys, lauko aikštelė, gamta, muziejus ir kt. Ji leidžia vaikui mokytis per jutimus, tiesioginius veiksmus, žaidimą, sąveiką su kitais žmonėmis ir daiktais. Virtuali ugdymo aplinka – tai skaitmeninė erdvė, kurioje mokymasis vyksta pasitelkiant technologijas: kompiuterius, interaktyvias programėles ar mokymo platformas. Ji ypač naudinga informacijos paieškai, vaizdinei medžiagai, žinių gilinimui ir tam tikrų gebėjimų lavinimui (pvz., skaitmeninio raštingumo).	
Aplinkos pritaikymas	Reali aplinka įrengiama saugi, estetiška, funkcionali, vaikų amžių, gebėjimus ir interesus atitinkanti erdvė. Aplinkoje turi būti įvairių pojūčius lavinančių priemonių, natūralių medžiagų, lengvai pasiekiamų daiktų. Skatinama tyrinėti, judėti, bendrauti, veikti savarankiškai. Virtuali aplinka turi būti amžių atitinkanti, saugi, su patikimu turiniu. Rekomenduojama naudoti saikingai, kaip papildoma priemonė – vaizdinė medžiaga, edukaciniai žaidimai, informacijos paieška. Virtuali aplinka turi skatinti aktyvų dalyvavimą, bet neužgožti realaus patyrimo.
Mokytojo vaidmuo	Mokytojas yra aktyvus dalyvis, o ne tik stebėtojas. Jo vaidmuo tiek realioje, tiek virtualioje aplinkoje yra labai svarbus – jis kuria aplinką, stebi vaikus, bet taip pat: organizuoja veiklas – parenka priemones, planuoja erdvę, sudaro galimybes tyrinėti, kurti, bendrauti. Skatina vaikų iniciatyvą – padeda vaikams atrasti, klausinėja, reaguoja į jų idėjas. Modeliuoja elgesį ir veikimą – rodo, kaip naudotis aplinka, įrankiais, kaip tyrinėti, kaip ieškoti informacijos (tiek realiai, tiek virtualiai). Padeda vaikams reflektuoti – aptaria patirtis, išgyvenimus, skatina mąstyti. Užtikrina saugumą ir ugdymo kokybę – stebi, bet tuo pat metu reaguoja, koreguoja, palaiko.
Rekomenduojama	Derinti abi aplinkas, atsižvelgiant į ugdymo tikslus ir vaikų poreikius. Skatinti vaikų tyrinėjimą realioje aplinkoje ir papildyti patirtis virtualiais ištekliais (pvz., vaizdo įrašai, nuotraukos, interaktyvios užduotys). Įtraukti tėvus į virtualių aplinkų naudojimą (pvz., bendrinant nuotraukas ar veiklų pristatymus). Užtikrinti vaikų saugumą virtualioje erdvėje – parinkti tik patikimus šaltinius, kontroliuoti laiką, stebėti turinį.

Nedarytina	Nepagrįstas virtualių priemonių naudojimas – jis neturi tapti pagrindine ugdymo priemone, ypač ankstyvajame amžiuje, bei per ilgas ekranų laikus – tai gali turėti neigiamą poveikį vaikų sveikatai ir raidai.
------------	--

JUDRAUS PATIRTINIO MOKYMOSI - grindžiamas prielaida, kad vaikai natūraliai pažįsta pasaulį per kūno judėjimą, pojūčius ir aktyvų veikimą. Šis ugdymo kontekstas padeda vaikams ne tik tenkinti judėjimo poreikį, bet ir tyrinėti, bendrauti, išreikšti emocijas, ugdyti koordinaciją, kūrybiškumą ir pasitikėjimą savimi.	
Aplinkos pritaikymas	Judėjimą skatinanti aplinka turi būti saugi, atvira, įvairi ir lengvai transformuojama pagal vaikų poreikius. Vidaus erdvėse svarbu sukurti vietas laisvam judėjimui: kilimėliai, tuneliai, pusiausvyros takeliai, kamuoliai, įvairių faktūrų paviršiai. Lauke paliekama erdvė natūraliam judėjimui – bėgimui, laipiojimui, šokinėjimui, naudojamos gamtinės medžiagos: akmenėliai, šakos, smėlis, vanduo. Aplinka neturėtų būti perkrauta – aiškiai išskirtos zonos leidžia vaikui orientuotis, veikti savarankiškai ir saugiai. Naudojamos natūralios, pojūčius aktyvuojančios priemonės skatina vaikų kūno pajautimą ir kūrybiškumą.
Mokytojo vaidmuo	Mokytojas – aktyvus stebėtojas ir palydovas, kuris kuria sąlygas laisvam judėjimui, skatina fizinę raišką, inicijuoja veiklas, bet neperima kontrolės. Jis reaguoja į vaikų iniciatyvas, stebi jų emocinę ir fizinę būseną, kviečia vaikus reflektuoti judėjimo patirtis, pavyzdžiui: „Kuris judesys tau labiausiai patiko?“. Svarbu gerbti vaiko individualų tempą ir pasirinkimus, leisti pailsėti, kai to reikia. Mokytojas modeliuoja saugų ir laisvą santykį su kūnu, neskatina varžymosi ar rezultatų siekimo. Vaikas aktyviai veikia – šokinėja, bėga, laipioja, balansuoja, tyrinėja aplinką judėdamas, kuria žaidimus, įtraukia kitus. Judesys tampa natūraliu būdu išreikšti emocijas, idėjas, tyrinėti fizines galimybes. Vaikai veikia individualiai ir grupėse, susitaria, mokosi bendradarbiauti, spręsti konfliktus per veikimą. Fizinis aktyvumas neatsiejamas nuo patyrimo, kūrybos ir refleksijos – vaikas mokosi per visą kūną.
Rekomenduojama	Kurti aplinkas, kurios leidžia vaikui laisvai judėti, tyrinėti, improvizuoti. Integruoti judesį į kitas ugdomąsias veiklas – muziką, pasakojimą, meną. Refleksiją skatinti paprastais, vaikui suprantamais klausimais. Leisti vaikams kurti judrus žaidimus patiems, įsiklausyti į jų iniciatyvas, užtikrinti emocinę ir fizinę saugumą.
Nedarytina	Nederėtų riboti natūralaus vaiko judėjimo be priežasties, primesti vienetų fizinių veiklų visiems, vertinti ar lyginti pagal fizinius gebėjimus. Judesys neturėtų būti naudojamas tik kaip „atsipalaidavimo“ forma – tai visavertė ugdymo dalis. Taip pat nerekomenduojama skubinti vaikų ar koreguoti jų natūralios judesio raiškos, nes tai gali slopinti pasitikėjimą savimi ir kūno pajautimą.

Mokytojai kuria kontekstus, t.y. kuria situacijas, kurios įtraukia vaikus į veiklą, pažadina jų tyrinėjimus, kūrybinius bandymus. Tuose pačiuose sukurtoose ugdymosi kontekstuose vaikai save išreiškia skirtingai, kadangi sukurta aplinka yra atvira įvairiems vaikų bandymams, idėjų plėtojimui, mokytojo inicijuotiems iššūkiams ar netiesioginei paramai. Kuriamuose integraliuose ugdymo(si) kontekstuose sudaromos įvairios vaiko veikimo galimybės, kuriama dialoginė sąveika tarp vaiko ir mokytojo, pripažįstama vaiko pasirinkimo veikti svarba. Atskiri kontekstai yra glaudžiai tarpusavyje susiję, dera ir papildo vienas kitą, todėl yra kuriami integraliai apimant tiek realios aplinkos priemones tiek ir skaitmenines priemones ir įrankius. Būtina kontekstų kūrimo sąlyga vaiko veiklos pasirinkimo laisvė ir laisvas judėjimas sukurtame kontekste nuo vienos veiklos prie kitos. Įtraukūs edukaciniai kontekstai apima ilgalaikio ir aktualizuojančio konteksto tipus (Žr. 7 pav.):

Ilgalaikis į vaiko poreikius ir gebėjimus orientuotas kontekstas (ilgalaikė grupės aplinka, infrastruktūros sprendimai, baldai, priemonės). Ilgalaikis kontekstas tai - gausi tyrinėjimo, inovatyviomis priemonėmis ugdymo(si) aplinka.

IR/ARBA

Aktualizuojantis, keliantis vaikui įveikiamus iššūkius ir provokacijas ugdymo(si) procese kontekstas (detalė ar priemonė, kuri grupės aplinkoje yra nauja, netikėta, patraukianti vaikų dėmesį)

7 pav. Edukacinių kontekstų tipai

V. PAŽANGA IR UGDYMO TĘSTINUMAS

Vaikų ugdymo(si) pažanga. Vaikų ugdymo(si) pažangos stebėseną vyksta vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2024 m.). Pasiekimų aprašą sudaro 18 vaiko ugdymo(si) pasiekimų sričių, išskirtų siekiant visuminio vaiko asmenybės ugdymo(si) ir atsižvelgiant į vaiko raidos bei ugdymo(si) ypatumus.

Apie vaikų ugdymosi pasiekimus sprendžiama iš vaikų kasdienės veiklos ir jos rezultatų. Mokytojai nuolat dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaikų ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo, garso įrašus ir kt.), analizuoja vaikų ugdymosi pažangą. Ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus.

Mokykloje atliekamos vaikų pažangos ir pasiekimų stebėsenos tikslas - nustatyti, kokių gebėjimų vaikas pasiekė 18 pasiekimų sričių, kokia yra kiekvieno vaiko pažanga, kokie yra vaiko raidos ypatumai, stipriosios ir tobulintinos sritys. Stebėsenos procesas apima 4 etapus: **stebėjimą, dokumentavimą, interpretavimą, informavimą.**

Mokytojai pasiekimų stebėseną atlieka ir dokumentuoja nuolat. Informacija apie vaiką, jo pasiekimus, daromą pažangą kaupiama individualiuose Vaiko pasiekimų ir pažangos dėžutėse, klijuojant ant sienų lipnius lapelius, fiksuojant vaikų veiklos įrodymus užrašų knygelėse. Mokyklos pažangos ir pasiekimų stebėsenos sistema apima du komponentus: formuojamąjį ir apibendrinamąjį vertinimą.

Formuojamasis vertinimas. Formuojamasis vertinimas Mokykloje yra neatsiejama ugdymo proceso dalis, skirta sistemingai stebėti, fiksuoti ir analizuoti vaiko pasiekimus bei individualią pažangą. Šio vertinimo tikslai:

1. Užtikrinti kryptingą vaiko ugdymosi proceso stebėseną, leidžiančią atpažinti vaiko stiprybes, poreikius ir pažangos tendencijas.

2. Grįsti ugdymo planavimą realiais duomenimis, atliepiant individualius vaikų gebėjimus, ugdymosi stilių ir interesus.
3. Skatinti vaikų savivoką ir saviraišką, padedant jiems atpažinti savo pasiekimus ir tobulėjimo galimybes, ugdant pasitikėjimą savimi.
4. Stiprinti ugdytojo ir vaiko tarpusavio santykį, grindžiamą pagarba, bendradarbiavimu ir įsiklausymu.
5. Informuoti tėvus (globėjus) apie vaiko ugdymosi eigą, skatinant šeimos įsitraukimą į ugdymo procesą bei glaudų bendradarbiavimą su mokytojais.

Formuojamasis vertinimas Mokykloje grindžiamas nuolatine stebėseną, refleksija ir individualių pasiekimų analizavimu, nevienodinančiu vaikų, bet įžvelgiančiu kiekvieno unikalią pažangą.

Mokykloje formuojamasis vertinimas atliekamas **kas mėnesį**. Toks formuojamojo vertinimo taikymas Mokykloje užtikrina nuoseklų ir tikslingą vaiko ugdymosi pažangos stebėjimą. Reguliarus (kas mėnesį vykdomas) vertinimas teikia šią naudą:

1. Padeda laiku identifikuoti vaiko pažangos kryptis ir iššūkius, leidžia greitai reaguoti į kintančius vaiko poreikius bei pritaikyti ugdymo turinį ir metodus.
2. Užtikrina nuoseklų ir tikslią individualios pažangos stebėseną, leidžiančią kaupti išsamią informaciją apie kiekvieno vaiko ugdymosi eigą ir ją analizuoti ilgesniu laikotarpiu.
3. Skatina mokytojų refleksiją ir profesinį augimą, nes reguliarus vertinimas reikalauja apmąstyti taikomas ugdymo strategijas bei jų veiksmingumą.
4. Sustiprina ryšį su vaikų tėvais (globėjais) – mėnesinis grįžtamasis ryšys apie vaiko pažangą leidžia šeimai aktyviau įsitraukti į ugdymo procesą, kurti pasitikėjimu grįstą bendradarbiavimą.
5. Mokymosi procesas tampa skaidresnis ir labiau orientuotas į individualų tobulėjimą, o ne į rezultatą, todėl ugdoma vaiko vidinė motyvacija ir pasitikėjimas savimi.

Atliekant formuojamąjį vertinimą kas mėnesį, sudaromos prielaidos kurti lankstų, reaguojantį į vaiko poreikius ugdymo procesą, kuriame kiekvienas vaikas yra matomas, girdimas ir vertinamas pagal savo individualią pažangą (Žr. 1 lentelė).

	Stebimi rodikliai	X (vertinamas mėnuo) stebėjimo įžvalgos
Adaptacija/ Emocijų raiška	Kokios emocijos vyrauja? Kaip vaikas jas reiškia? Ar keičiasi emocijų raiška?	
Kasdieniai įgūdžiai/ Savarankiškumas	Ką vaikas geba (higienos, rengimosi, maitinimosi, tvarkymosi įgūdžiai ir pan.)?	

Santykiai su kitais/ Elgesys/ Savireguliacija	Kaip vaikas elgiasi grupėje? Ar laikosi taisyklių? Kaip sprendžia konfliktus? Ar geba palaukti savo eilės, dalintis žaislais ar bendradarbiauti grupėje? Kaip jis elgiasi konfliktinėse situacijose – ar stengiasi išspręsti žodžiu, ar pasiduoda impulsyviam elgesiui?	
Įsitraukimas ir motyvacija	Ar vaikas aktyviai dalyvauja veiklose? Kaip keičiasi jo motyvacija?	
Pažanga/Gebėjimai	Kokių naujų įgūdžių vaikas įgijo? Ar matomas progresas tam tikroje srityje? (Galimos nuotraukos, kaip pavyzdžiai)	
Tolimesnio ugdymosi gairės		

1 lentelė. **Formuojamojo vertinimo forma mokytojams**

Apibendrinamasis vertinimas. Apibendrinamasis vertinimas yra nuoseklaus vaikų ugdymosi pažangos stebėjimo ir vertinimo proceso dalis. Jis atliekamas du kartus per metus: mokslo metų pradžioje (iki spalio mėn. vidurio) ir mokslo metų pabaigoje (iki gegužės mėn. vidurio). Vertinimo tikslas – įvertinti kiekvieno vaiko individualią pažangą, pasiekimus ir numatyti tolesnius ugdymo(si) žingsnius. Apibendrinamasis vertinimas grindžiamas vaiko raidos dėsningumais, individualumu ir į vaiką orientuotu požiūriu. Vertinimas nėra orientuotas į rezultato „įvertinimą“, o į procesą, pažangą ir asmeninius pasiekimus, lyginant su ankstesne vaiko raida.

Vertinant atsižvelgiama į Ikimokyklinio ugdymo programos, Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos bei Vaiko pasiekimų aprašo nuostatas. Vertinimas vyksta stebint vaikų veiklą natūraliose situacijose, analizuojant vaikų darbų rinkmenas, vykdant pokalbius su vaikais ir konsultuojantis su jų tėvais (globėjais).

Apibendrinamasis vertinimas pateikiamas rašytine forma, gali būti papildytas simboliniais žymėjimais ar lentelėmis, padedančiomis aiškiai atskleisti vaiko pažangą įvairiose ugdymo srityse: pagal 18 pasiekimo sričių: kalbos ir komunikavimo, socialinėje, emocinėje, pažinimo, kūrybinės raiškos, fizinės raidos, savarankiškumo ir kt. srityse.

Vertinimo rezultatai aptariami su vaikų tėvais (globėjais), siekiant stiprinti šeimos ir Mokyklos bendradarbiavimą bei kartu kurti tolesnius vaiko ugdymosi tikslus (Žr. 2 lentelė).

Vaiko vardas, pavardė: _____

Amžiaus grupė: _____

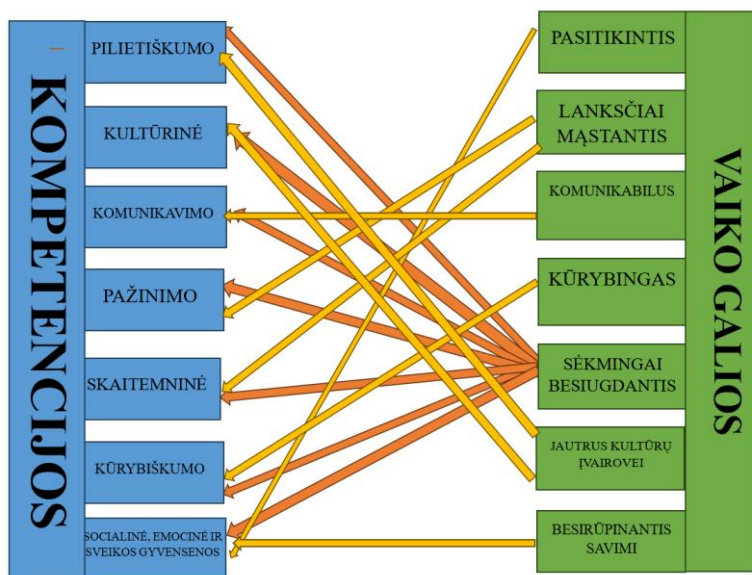
Vertinimo laikotarpis: _____

Nr.	PASIEKIMŲ SRITYS	STEBĖSENOS SKALĖ	MOKYTOJO ĮŽVALGA.
		<i>(1 - Reikia pagalbos / pasiekimas dar neįtvirtintas/ vaikas šioje srityje dar nepasiekė numatyto lygio, ugdymo procese dažnai reikalinga suaugusiojo pagalba.</i> <i>2 - Dalinai savarankiškas / pasiekimas vystosi/ vaikas geba atlikti užduotis, bet kartais prireikia paskatinimo ar pagalbos. Procesas dar vyksta.</i> <i>3 - Savarankiškas / pasiekimas įtvirtintas/ vaikas šioje srityje veikia užtikrintai ir savarankiškai, pasiekimas yra įtvirtintas.)</i>	<i>(Pateikti konkrečius vaiko veiklos ar veiksmų pavyzdžius, kurie pagrįstų mokytojo pastebėjimus.)</i>
1	Kasdienio gyvenimo įgūdžiai		
2	Fizinis aktyvumas		
3	Emocijų suvokimas ir raiška		
4	Savireguliacija ir savikontrolė		
5	Savivoka ir savigarba		
6	Santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais		
7	Aplinkos pažinimas		
8	Matematinis mąstymas		
9	Skaitmeninis sumanumas		
10	Kalbų supratimas		
11	Kalbinė raiška		
12	Estetinis suvokimas		
13	Meninė raiška (Vaiko pasiekimų ūgtis muzikos posrityje . Vaiko pasiekimų ūgtis šokio posrityje . Vaiko pasiekimų ūgtis teatro posrityje .)		
14	Kūrybiškumas		
15	Tyrinėjimas		
16	Problemų sprendimas		
17	Gebėjimas žaisti		
18	Mokėjimas mokytis		

2 lentelė. Vaiko ugdymosi stebėsenos lentelė pagal 18 pasiekimų sričių

Ugdymo(si) tęstinumas. Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programos ir Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) turinio modeliavimas iš vaiko perspektyvos. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas

sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas. Kompetencijos yra lygiavertės vaiko galioms, o vaiko galių ugdymas sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų plėtotei priešmokykliniame ugdyme (Žr. 8 pav.).

8 pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Programa atnaujinama kas 3-5 metai, atsižvelgiant į švietimo prioritetus, Mokyklos veiklos kokybės stebėsenos ir įsivertinimo rezultatus bei kt. Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programos projektas 2025 m. gegužės 21 d., protokolais DT-1, pristatytas Mokyklos bendruomenei.

Naudota literatūra:

1. Biermeier, M. A. (2015). Inspired by Reggio Emilia: Emergent curriculum in relationshipdriven learning environments. January 2015YC Young Children, 70(5), 72–79. <https://www.researchgate.net/journal/YC-Young-Children-1538-6619>
2. Gray, C., Macblain, S. (2015). Learning Theories in Childhood. Sage: London.
3. Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas. (2024). ŠSMM. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf>
4. Ikimokyklinio ugdymo programos gairės. (2023). ŠSMM. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a?jfwid=f5arm3g7r>
5. Kokybiško grįžtamojo ryšio teikimas tėvams (globėjams): metodinės rekomendacijos. (2023). Kaunas: Ridsales
6. Szarkowicz, D. (2006). Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. Thomson Social Science press.
7. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society. The Development of Higher Psychological Processes. Massachusetts: Harvard University Press.
8. Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui. (2021). ŠSMM. Prieiga per internetą: <https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/290?r=1>
9. Žukauskiene, R. (1996). Raidos psichologija. Vilnius: Margi raštai